

PROGRAM ROZVOJA OBCE DIVÍN NA ROKY 2021 – 2027

december 2020

Objednávateľ:

Obec Divín

Mgr. Pavel Drugda – starosta obce
Námestie mieru 654/3
985 52 Divín

Zhotoviteľ:

Ing. Ján Sivok – JSS

Ing. Ján Sivok, PhD.
Hrnčiarska 298/16
985 52 Divín

Dokument Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Divín bol schválený uznesením Obecného zastupiteľstva v Divíne pod č. 127/2020 zo dňa 16. decembra 2020.

Mgr. Pavel Drugda
starosta obce Divín

Obsah

Úvod	4
Vízia obce Divín	5
ANALYTICKÁ ČASŤ	
1. Audit zdrojov	6
1. 1 Základná charakteristika obce	6
1. 2 Všeobecná charakteristika obce a jej historický vývoj	7
1. 2. 1 Geografická charakteristika	7
1. 2. 2 Prírodné, klimatické a geologické podmienky	7
1. 2. 3 Historický vývoj obce	9
1. 2. 3. 1 Kultúrno-historický potenciál obce	12
1. 2. 3. 2 Heraldické znaky obce	15
2. Dotazníkový prieskum	16
2. 1 Metodika dotazníkového prieskumu	16
2. 2 Charakteristika a obsah dotazníka	16
2. 3 Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu	17
3. SWOT analýza obce	24
4. Identifikácia a analýza problémov	25
4. 1 Definovanie problémových oblastí rozvoja obce	25
4. 2 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja	28
STRATEGICKÁ ČASŤ	
5. Vízia obce	30
6. Stratégia rozvoja obce	31
6. 1 Strategický cieľ obce	31
6. 2 Prioritné oblasti rozvoja obce, ciele, opatrenia a aktivity	31
6. 3 Akčné plány	38
IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	
7. Zabezpečenie Programu rozvoja obce	46
7. 1 Finančné zabezpečenie PRO – spôsoby financovania rozvoja obce	46
7. 2 Personálne zabezpečenie PRO – vytvorenie koordinačných skupín zabezpečujúcich realizáciu plánov z PRO v budúcnosti	47
8. Monitorovanie, vyhodnotenie a modifikácia PRO	49
8. 1 Spôsob monitorovania PRO	49
8. 2 Vyhodnotenie a spôsob modifikovania PRO	49
Záver	51
Prílohy	

Úvod

Poznanie toho, že je potrebné uskutočniť zásadné zmeny vo vývoji spoločnosti na globálnej, národnej i miestnej úrovni z dôvodu zhoršovania životného prostredia, drancovania nerastných surovín, zamerania sa na neustály rast ziskov, začalo prenikať na verejnosť začiatkom sedemdesiatych rokov 20. storočia. Prijala sa úloha vytvorenia uceleného súboru sociálnych, ekonomických a environmentálnych princípov na dosiahnutie **trvalo udržateľného rozvoja**, ktorý je chápaný ako:

...taký rozvoj, ktorý umožňuje uspokojovať potreby súčasnej generácie bez toho, aby ohrozil možnosti budúcich generácií uspokojovať ich potreby.

Pre trvalo udržateľný rozvoj nie je dominantný ekonomický rast, ale je viac zameraný na **otázky kvality života a rovnakých možností pre každého**. Týka sa dlhodobého zdravia a integrity životného prostredia, zahŕňa starosť o kvalitu života, rovnaké možnosti všetkých ľudí, rovnaké práva pre terajšiu generáciu i nasledujúce.

Rozhodujúcim nástrojom štátnej regionálnej politiky sa stal **Zákon č. 539/2008 Z.z.** o podpore regionálneho rozvoja v znení Zákona č. 309/2014 Z.z., ktorý ustanovuje, že hlavnú úlohu pri strategickom plánovaní podpory regionálneho rozvoja zohrávajú orgány štátnej správy, obcí a samosprávnych krajov.

V zmysle uvedeného zákona má efektívnemu plánovaniu a čerpaniu prostriedkov pre miestny a regionálny rozvoj napomôcť program rozvoja obce (PRO), resp. samosprávneho kraja. **PRO je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.**

Program rozvoja obce pozostáva z:

- analytickej časti, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifik a určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,
- programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
- realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov, a
- finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce.

Strategické plánovanie je najmä spôsob aktívneho ovplyvňovania budúcnosti daného územia, ktorý pomáha zladit' predstavy rozhodujúcich aktérov rozvoja, umožní lepšie sa vyrovnat' s prebiehajúcimi zmenami vonkajšieho prostredia, umožní využiť komparatívne výhody a potlačiť existujúce nevýhody s cieľom zvýšenia konkurenčného postavenia. Úlohou miest, obcí a regiónov je strategický plán miestneho rozvoja nastaviť tak, aby na jeho základe bolo nielen možné čerpať prostriedky zo zdrojov EÚ, ale zároveň mať realistickú stratégiu miestneho rozvoja založenú na miestnych potrebách a špecifikách. **„Keď nevieme, kam chceme ísť, nepomôže nám ani to, že si kúpime automapu.“**

Európa regiónov, zdôrazňovanie zodpovednosti regiónov za hospodársko-sociálny rozvoj vlastného územia, decentralizácia kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja, regionálna politika krajiny a medziregionálna spolupráca, ako aj úspešné a prínosné projekty – to patrí medzi najdôležitejšie aktivity Európskej únie vo vzťahu k regionálnemu rozvoju.

Jasné stanovenie rozvojových priorít umožní obci Divín realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielej stratégii a nie na náhlych, nekoordinovaných rozhodnutiach. PRO Divín vychádza z dlhodobej vízie oby-

vateľov využiť geografickú polohu obce a krásu krajiny s prírodnými danosťami, predovšetkým v cestovnom ruchu.

PRO obce Divín poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a stanovuje strategický cieľ, prioritné oblasti rozvoja, ciele, opatrenia a aktivity.

Dokument PRO Divín bol spracovaný na základe Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, v zmysle § 8, ktorý rámcovo vymedzuje jeho obsah.

Dokument PRO Divín je základným dokumentom, ktorým sa samospráva obce pri výkone svojej činnosti stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov.

Vízia obce Divín

„Obec Divín predstavuje miesto pokojného a plnohodnotného života pre svojich obyvateľov. V obci je komplexne vybudovaná základná infraštruktúra, čo znamená, že obec charakterizujú nové ulice, chodníky, zrekonštruované námestie a objekty kultúrno-spoločenského využitia a historického významu. V okolí obce sú vybudované náučné pešie a poznávacie cyklistické chodníky.

Divín sa vďaka svojmu charakteru stal miestom návštev turistov zo širokého okolia – stal sa baštou cestovného ruchu celého Banskobystrického samosprávneho kraja s komplexne vybudovanou infraštruktúrou podmieňujúcou tvorbu ponuky cestovného ruchu v obci, ale aj v rekreačnom stredisku Divín pri vodnej nádrži Ružiná.

Obec poskytuje svojim obyvateľom dostatočné možnosti pre svoj vlastný rozvoj. V obci je dostatok pracovných príležitostí, rozvinuté možnosti pre sebarealizáciu a podnikateľskú činnosť. Centrum obce je miestom obchodu, služieb sociálneho a verejného charakteru, ale aj oddychu, pohody a odpočinku. Spolu s plne prístupnými ruinami hradu Divín a upraveným priestorom Panskej záhrady a množstvom zariadení voľno časového charakteru (ihriská pre deti a šport) poskytuje svojim obyvateľom plnohodnotné možnosti ich osobnostného rastu a rozvoja.

K tomu prispievajú aj organizované vzdelávacie a rekvalifikačné kurzy.

V obci je zriadený domov dôchodcov – hospic s komplexnou opatrovateľskou službou, prostredníctvom ktorej obec zabezpečuje svojim starým a nevládnym obyvateľom dôstojnú jeseň ich života.

Počet obyvateľov obce neklesá a demografický vývoj je v obci priaznivý. Je to dôsledkom toho, že obec Divín sa stáva vyhľadávaným miestom života pre nových obyvateľov hlavne z miest hľadáajúcich pokojný a plnohodnotný život na vidieku, kde nachádzajú všetci dostatok kapacít pre stavby rodinných domov.

K danému vývoju vplývajú aj stabilizované vzťahy s rómskym etnikom, ktoré zvládlo proces prispôsobenia svojho správania pravidlám obce.

V rozvoji obce sa aktivizuje hlavne mladá a stredná generácia obyvateľov, ktorej osud obce nie je ľahostajný. Stáva sa hybnou silou jej rozvoja. Komunikácia obce s jej obyvateľmi je na dobrej úrovni a spoločnými aktivitami prispievajú k neustálemu zvyšovaniu kvality života a spokojnosti obyvateľov s ním v ekologicky čistom, príjemnom a krásnom prostredí vidieckeho charakteru a prírody.“

„Obec Divín je centrom histórie, obchodu, služieb a cestovného ruchu nielen regiónu Novohrad, ale celého Banskobystrického samosprávneho kraja.“

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. Audit zdrojov

1.1 Základná charakteristika obce

Obec Divín leží v severnej časti okresu Lučenec, 2 km od hlavnej cesty Bratislava – Košice (E571) a železničnej trasy v obci Mýtna, ktorá spája stredné Slovensko s Novohradom a Gemerom. Leží v kotline v nadmorskej výške 265 m. Je obklopená miernymi kopcami prevažne sopečného tvaru, porastenými zväčša listnatým lesom. Ide o nasledovné kopce, vrchy a pohoria:

- z východnej strany sú to vršky zvané Háj, tiahnúce sa od obce **Lovinobaňa**,
- vršky zvané **Hrby a Vinice** tvoria hranicu s obcou **Mýtna**,
- **Hrachoviská pretiahnuté cez lazy do úpätia Javora** tvoria hranicu s obcami **Píla a Podkriváň** zo strany severnej,
- od západnej strany je to **Jasenie a Havranová** hraničiace s obcou **Budiná**,
- z juhozápadnej strany je to **Jasenie a Črepková** hraničiace s obcou **Tuhár**,
- z južnej strany je to obec **Ružiná** ležiaca pod úpäťm **Siedmych chotárov**.

Územie obce je vymedzené hranicami katastra, ktoré možno pozične členiť na 3 funkčné oblasti – obec, rekreačná zóna a lazy. Základnú charakteristiku obce predstavujú nasledovné údaje:

základné informácie o obci Divín		
Sídlo OcÚ	Obecný úrad Divín, Námestie mieru 654/3, 985 52 Divín	
Kontakty	tel.	047 / 43 97 301 047 / 45 12 552
	e-mail:	starosta@divin.sk
	web:	www.divin.sk
Starosta obce	Mgr. Pavel Drugda	
Lokalizácia, resp. admin. začlenenie	okres: Lučenec	
	Kraj: Banskobystrický	
Účasť v združeniach	Regionálne združenie Javor Združenie obcí pod Javorom Združenie miest a obcí Novohradu	
prvá písomná zmienka		r. 1329
nadmorská výška stredu obce v metroch		265
počet obyvateľ'ov k 31.11. 2020		2019
hustota obyvateľ'stva na km² k 31. 11. 2020		86
výmera v ha k 31. 12. 2006		2393
z toho:	poľnohospodárska pôda	815
	lesné pozemky	1433
	vodné plochy	51
	zastavaná plocha	84

Tabuľka č. 1 – Základné informácie o obci Divín

1. 2 Všeobecná charakteristika obce a jej historický vývoj

1. 2. 1 Geografická charakteristika

Obec Divín leží na 37° 22' východnej zemepisnej dĺžky a 48° 19' severnej zemepisnej šírky. Uvedené súradnice predstavujú **severozápadnú časť okresu Lučenec v regióne Novohrad** (obr. č. 1). Obec Divín je situovaná v nadmorskej výške 265 m (stred obce), v chotári sa pohybuje od 250 do 800 m. n. m.

Od okresného mesta Lučenec je obec Divín vzdialená 21 km, pričom rovnako vzdialená je aj od ďalšieho okresného mesta Detva.

Obr. č. 1 – Lokalizácia obce v rámci okresu Lučenec

Obr. č. 2 – Detail lokalizácie obce Divín

1. 2. 2 Prírodné, klimatické a geologické podmienky

GEOMORFOLOGICKÉ ČLENENIE:

Obec Divín svojou geografickou pozíciou spadá do oblasti Slovenského Rudohoria a oblasti Slovenského stredohoria. Prvú časť reprezentujú Veporské vrchy, druhú oblasť Ostrôžky. Geologicko-geomorfologické pomery jednotlivých celkov sú nasledovné:

- Ostrôžky – sú charakteristické reliéfom plochých chrbtov a úzkych dolín s miestnymi vyvýšeninami. Pohorie Ostrôžky zasahuje západnú časť územia obce Divín. Podložie tvoria vrstvy andezitových tufov a aglomerátov, pričom ich rozsiahlosť je výnimočná pre Slovensko.
- Veporské vrchy – podložie tvoria kremence, vápence a z časti dolomity. Veporské vrchy majú južnú orientáciu k sídlu Divín, súvisia so západnou časťou Cinobanského predhoria a sú predčasťou Lovinobanskej brázdy. Charakteristickým znakom tohto pohoria sú široké plošiny.
- Juhoslovenská kotlina – zasahuje do územia obce Divín severozápadným okrajom. Tvoria ju slie, slienité pieskovce a bridlice.

KLIMATICKÉ PODMIENKY:

Na podnebie obce **vplýva jej geografická poloha** – severozápadná časť okresu Lučenec na severozápade Slovenského Rudohoria. Územie obce Divín leží v mierne teplej oblasti s dosahom mierne vlhkej až vlhkej podoblasti. Vrcholové časti katastra zasahujú do chladnej oblasti.

Priemerná ročná teplota sa pohybuje od 9 °C v kotlinových častiach do 6 °C vo vyšších polohách, Lučenecká kotlina 8 – 9 °C. Procesom globálneho otepľovania sa však uvedené teploty menia – rastú v medzi-ročnom priemere o 2 – 3 °C.

V zime dochádza v kotlinách a horských údoliach k hromadeniu studeného vzduchu – inverzii. Územie obce Divín je na zrážky chudobné. Počet dní so snehovou pokrývkou sa pohybuje v kotlinách v rozpätí 60 – 90 dní (s tendenciou krátenia doby), v pohoriach 80 – 140 dní.

Klimatické a morfológické podmienky obce Divín dávajú možnosť rozvíjať v obci a jej blízkom okolí letnú a zimnú rekreáciu.

PÔDA:

Veporské vrchy sú charakteristické kyslými a lesnými pôdami. Pozdĺž potokov v obci (Divínsky potok a potok Teplica) ležia pruhy mladých aluviálnych nánosov, ktoré predstavujú nivné pôdy. Väčšina lesov je listnatých, hlavne v južnej časti územia.

Z celkovej výmery katastrálneho územia (23 925 365 m²) predstavuje orná pôda 4 052 741 m². Ostatné členenie katastrálneho územia Divín podľa druhov pozemkov je nasledovné:

Orná pôda	4 052 741 m ²
Záhrady	371 066 m ²
Ovocné sady	143 398 m ²
Trvalé trávne porasty	3 575 301 m ²
Lesné pozemky	14 333 651 m ²
Vodné plochy	507 295 m ²
Zastavané plochy a nádvorja	843 874 m ²
Ostatné plochy	98 039 m ²
SPOLU	23 925 365 m²

LESY:

Hospodárska činnosť zasiahla do pôvodnej skladby bučín podhorského a horského pásma. Prístupnejšie plochy sa odlesňovali, pričom na mnohých stanovištiach sa nahrádzali výsadbou ihličnatých stromov. Tak na území obce Divín vznikli ihličnaté monokultúry a rozsiahle trávnaté pasienky. Napriek tomu sú však bučiny prevládajúcou zložkou vegetačného krytu.

ŽIVOČÍŠTVO A RASTLINSTVO:

Na nivách **potokov** a ich okolitých brehoch rastú z bylín paprad' ostnatá, papradník ostnatý, močiarny, kostihoj lekársky, trst' obyčajná, steblovka vodná a vĺba rakyta.

V oblasti **vřbovo-topol'ových lesov** sa na menej vlhkých miestach vyskytuje žihľava dvojdomá, ostružina ožina, lipnica obyčajná, netýkavka nedotklivá, lipkavec obyčajný a zádušník brečtanolistý.

V rámci lokalít **teplomilných dubín** je z bylín častá prvosienka jarná, čermel' hrebenitý, mliečnik mnohofarebný. **Hřbovo-dubové lesy** obsahujú aj bylinné druhy ako súkostrava rôznolistá, mednička jednokvetá, reznáčka laločnatá, ľubovník chľpatý, hviezdica veľkokvetá, ostrica chľpatá, čermel' hájny a iné. V pásme **bukových lesov** je možné nájsť marinku voňavú, kopytník európsky, cesnak medvedí, snežienku jarnú a iné. Okrem toho sú tu aj **trávovité byliny** ako lipnica lúčna, pospolitá, kostrava lúčna, psiarka lúčna, králik, iskerník, skorocel, štiav ap.

V toku **Divínskeho potoka a potoka Teplica** žijú raky, užovky, pstruhy potočné, jalce hlavaté a iné. Okrem ulitníkov a pavúkov žijú na brehoch **plazy, obojživelníky a niektoré druhy vtákov**. Z vtákov sa tu vyskytuje rybárík obyčajný, lyska čierna a iné.

Na lúkach a poliach je bežný výskyt dážďovky obyčajnej, háďatka repného, slimákov, svrčka polného, bistrušky medenej, zdochlinára obyčajného, bzdochy obyčajnej, včiel, čmeliakov, mravcov, bábočiek ap.

V lesoch sú bežné dážďovka, slimák, stonožka, háďatko, slimák. Z hmyzu sú to ucholaky, šváby, svrčky, mravce, osy, sršne, čmeliaky, bystrušky, chrústy, drevotoče ap.

Z radov obojživelníkov a plazov je bežný výskyt salamandry škvrnitej, mloka, ropuchy, skokana, rosničky, slepúcha, jašterice a iných. Z radov vtáctva sú najznámejšie dudok, kuvik, sova, kukučka, d'ateľ. Cicavce sú zastúpené druhmi netopierov, pyskorov a ježom. Okrem toho v lesoch behajú srnce, divé svine, rys ostrovid, mačka divá, jeleň a líška.

1. 2. 3 Historický vývoj obce

PRVOPOČIATKY OBCE DIVÍN A VÝVOJ JEJ NÁZVU:

Názov hradu Divín i niektoré miestne slovanské názvy v okolí poukazujú na staršie osídlenie – do čias veľkomoravského obdobia. Je pravdepodobné že hrad Divín bol postavený ako jeden zo strážnych bodov, ktoré mali chrániť slovanské oblasti pred tlakom maďarských kočovníkov, ktorí sem prišli v 10. storočí.

Archeologické výskumy dokázali, že stredoveký **hrad Divín bol postavený na slovanskom hradisku**. Etymologický význam názvu niektorí autori odvodzujú od slova „Děva“ s významom „poctivá slobodná panna“ a že Děvín, Devin, či Divín sa vzťahovalo na také hrady, kde zamurovaním panien sa pripisovala nedobytnosť hradov. Názov hradu od údajnej rodiny Divíniovcov prameňmi nie je doložený. Ďalší odvodzujú od slova „divý“, ktorým označovalo miestne slovanské obyvateľstvo tento kraj – strmé skalné bralo nad priestannou močaristou kotlinou.

Divínsky hrad vznikol v 13. storočí, písomne je doložený z roku **1329 ako Dyun**. Postavil ho rod Kacsicovcov v rámci kráľovského nariadenia v období tatárskeho vpádu. Pôvodne mal slúžiť ako útočisko pred vpádmi, neskôr sa jeho funkcia zmenila na pevnosť. Tomayovci, neskôr Losonczyovci ku vonkajšiemu plášťu hradu pristavali obytné a hospodárske krídlo.

Divín bol od 13. – 14. storočia aj dôležitým miestom v rámci kolonizácie územia na sever od Ipl'a. Divínske podhradie aj s farou sa spomína v roku 1393 ako Dyen, Dyuen, v roku 1467 ako Dywyn.

VÝVOJ OBCE OD 15. DO 20. STOROČIA:

V 70-tych rokoch 15. storočia sa vlastníkom Divínského hradného panstva Ján Nádaždy Ongor. Keďže jeho dcéra umrela bezdetná, divínske panstvo pripadlo späť kráľovi Ferdinandovi I., ktorý ho v roku 1535 daroval ostrihomskému biskupovi Pavlovi Váradymu. Ten sa ho však neujal. V roku 1548 bol zemepánom tejto oblasti Žigmund Balassa.

Na prvej mape Uhorska z roku 1528 je zaznamenaný aj Divín. V 16. storočí bol hrad zosilnený fortifikáciou, čo vyžadovalo rastúce turecké nebezpečenstvo. Turci v roku 1552 obsadili mesto Sečany, kde vytvorili sandžak, ku ktorému patrilo aj panstvo Divín, hoci hrad ešte obsadený nebol. 26. novembra 1554 urobili aj súpis obyvateľov Divína. 11. 11. 1557 sa pokúšali Turci dobyť hrad Divín, ale sa im to nepodarilo, preto vypálili podhradskú obec. Hrad bol následne dobudovaný po roku 1559 ako protiturecká pevnosť. Turci si boli vedomí dôležitosti tohto miesta ako obranného pásma medzi banskou oblasťou a nimi. Na hrade boli dobudované delostrelecké bastióny, hradobný múr s baštami na nárožiach. Ani to však nezabránilo, aby po Modrom Kameni (19. 7. 1575) **padol do rúk aj hrad Divín (28. júla 1575)**.

Turci z Divína vytvorili správnu oblasť, do ktorej patrilo 15 osád, ktoré museli Turkom odvádzať majetky a dane.

26. novembra 1593 bol Divín oslobodený spod tureckej nadvlády synom Jána Balassu – Valentinom – básnikom, ktorý bojoval v radoch cisárskeho vojska. Tak sa hrad stal znovu majetkom rodu Balassovcov. Po smrti Žigmunda Balassu v roku 1623 zdedili divínske panstvo jeho synovia – Ladislav, František, Šimon, Ján a Ondrej.

V polovici 17. storočia vyčíňal v Divíne Imrich III. Balassa, ktorý terorizoval široké okolie. Viac krát bol súdený za 32 trestných činov, ale vždy sa mu podarilo z väzenia ujsť. Naďalej plienil dediny po

okolí. V čase jeho spravovania panstva Divín dal postaviť a opevniť v roku 1657 na gotických základoch divínsky kostol a pre dedinu získal mestské výsady.

Keď sa množili správy, že Balassa čaká pomoc, zrejme od Turkov, kráľ sa rozhodol skončiť s ním. K Divínu pritiaholo 3000-ové vojsko, z toho bolo 1000 nemeckých žoldnierov a 10. júna 1666 sa zmocnilo podhradí, vypálilo ho a začalo obliehať hrad. Hoci sa na okolí objavili aj turecké hordy, polozenie Balassu bolo beznádejné. Na výzvu palatína hradná hliadka 7. júla 1666 vydala Imricha III. Balassu. Odvtedy bol viackrát zajatý, ale vplyvom na najvyšších miestach aj prepustený. Po poslednom zajatí a zhabaní majetkov mu cisár dovolil návrat na hrad, ale aby však urobil prietrž jeho výčinom, umiestnil na divínsky hrad vojenskú posádku. Balassa požiadal cisára, aby mu dovolil postaviť si pod hradom dom pre seba a pre svoju rodinu. Cisár jeho žiadosti vyhovel a o 6 mesiacov **(1670 – 1671) bol na svete nový nie dom, ale renesančný kaštieľ**. Pri snahe získať Balassom hrad späť dostal krajinský palatín z Viedne rozkaz, aby hrad dobyl. Roku 1674 cisárske vojsko začalo hrad obliehať, ale Balassa sa statočne bránil a úspešne. Keď sa cisár dozvedel, že Balassa chce hrad dať pod ochranu Turkov, nariadil hrad za každú cenu obsadiť a Balassu uväzniť. Imrich III. Balassa sa vzdal len vtedy, keď pod hrad prišli **4. apríla 1679 čaty cisárskeho vojska pod vedením generálov Karola Strassalda a Alexandra Leslieho a celý týždeň hrad dobýjali**. Balassu odvieďli do Bratislavy a tam ho i uväznili, ale na intervenciu jeho mocných priateľov ho opäť pustili na slobodu. **Cisárske vojsko vyhodilo hrad do povetria**. Imrich III. Balassa skončil svoj výstredný a dobrodružný život po dlhom túlaní vo vyhnanstve v obci Tálye.

V roku 1679 pripadlo Divínske hradné panstvo cisárovi Leopoldovi (po odobratí lúpežnému rytierovi Imrichovi III. Balassovi). **Od roku 1686 pripadlo panstvo Divín rodine Zichyovcov.**

Konkrétne 16. júla 1686 cisár Leopold prepustil panstvo po Imrichovi III. Balassovi Štefanovi I. Zichymu za 53 000 zlatých. Štefan I. Zichy sa touto kúpou stal zakladateľom samostatnej vetvy zichyovského rodu so sídlom v Divíne. Po prechode divínskeho hradného panstva do majetku Štefana Zichyho sa začala renesancia divínskeho hradného panstva obnovil sa aj lesk vojenských zásluh divínskeho hradu. Rod Zichyovcov sa v historických prameňoch prvýkrát spomína v roku 1345. V súvislosti s Divínom je to prvýkrát až v roku 1686. Po smrti Štefana I. Zichyho (1693, pochovaný v Rusovciach) zostal majetok ako celok, dedil sa na základe majorátu, až neskôr prešiel na dedenie na princípe seniorátu. Ten sa delil na päť správ so sídlami v Divíne, Ľuboreči, Dolnej Strehovej, Ďarmotách a v Šahách.

Zichyovci boli politicky veľmi angažovaní. V Novohrade, v Divíne teda zväčša ani nebývali a len málokto sa konkrétne staral o rodový majetok. Plne podporovali národnostnú politiku uhorskej vlády, teda pomáhať. K nemu využívali aj prenájom pôdy, pričom uprednostňovali Slovákov za cenu distancovania sa od materinskej reči a národného povedomia. Ich rodinný archív bol v Želovciach. O politických funkciách a úlohách v rámci Rakúsko-uhorskej monarchie čo-to vysvetľuje a prezrádza nasledovný stručný opis charakteristík jednotlivých správcov zichyovského panstva so sídlom v Divíne.

Divínu ako svojmu domovu dali v roku 1715 práva mestečka a erb. Tento erb sa nám zachoval na dvoch pečatidlách. Na prvom, už spomínanom pečatidle z 18. storočia je erb s nadpisom dookola SIGILLVM OPPIDI DIVEN 1180 (1780) (Pečať mesta Diven 1180 (1780)). Na druhom pečatidle so spomínaným erbom je pečať z 19. storočia. Na druhej strane tohto pečatidla je len holubica na trojvrší s ratoľstvou v zobáku. Po oboch stranách sú ďalšie dve ratoľsty s textom dookola DIVEN VAROS PETSETJE 1881.

Príslušníci rodu Zichyovcov počas spravovania divínskeho panstva vykonali niekoľko stavebných úprav, ktoré sa týkali buď priamo kaštieľa alebo jeho príslušenstiev. Jednak koncom 19. storočia postavili neďaleko kaštieľa administratívnu budovu, pričom v súčasnosti je na jej mieste autobusová zastávka a pri nej menší domec pre služobníctvo (dnes tam sídli TeleDom a Regionálne združenie Javor) a kočiareň spolu so stajňou pre jazdecké kone. Priestor medzi kaštieľom a administratívnou budovou upravili ako okrasnú záhradu.

Východne od kaštieľa zriadili zeleninovú záhradu, na ktorej ploche sa v súčasnom období nachádza telocvičňa a na svahu východne od hradu ovocnú záhradu. V samotnom kaštieli urobili len malé zmeny. Obytnú budovu podopreli opornými piliermi, lebo na jej múroch sa objavili trhliny spôsobené asi tlakom klenieb v 1. poschodí. V 20. storočí dali preraziť otvor v západnom múre obytnej budovy (centrálnej) a pred otvor postavili závetrie siahajúce až po strechu. Rovnako dali preraziť dvere vo východnom a západnom hradobnom múre (západný je v súčasnosti zamurovaný), aby sprostredkovali priamy styk so zeleninovou a okrasnou záhradou. Do bastiónov dali vstavať priečky a vnútorné schodištia. Ešte aj v 20. storočí po roku

1925 za posledného správcu Štefana VI. Zichyho boli v objektoch kaštieľa prevedené rozsiahle adaptačné a údržbárske práce, hlavne po tom, čo sa v roku 1927 narodil jeho syn Žigmund, pre ktorého dal upraviť juho-východnú baštu.

HISTÓRIA OBCE V 20. STOROČÍ (Žilka, 1999):

Začiatok 20. storočia aj v obci Divín **poznačila I. svetová vojna**. Ku koncu vojny bol nedostatok potravín, ktoré boli na prídel. Domov sa nevrátilo 16 padlých a 11 nezvestných vojakov – obyvateľov Divína. V októbri 1918 zriadili vojaci, ktorí sa vrátili z frontu, národnú gardu, ktorá počas krátkeho bezvládia udržiavala verejný poriadok a chránila majetok občanov. V roku 1919 (3. 6.) postihol vpád maďarských bolševikov.

V roku 1923 bola v rámci čast' pozemkovej reformy čast' zichyovského veľkostatku rozparcelovaná, pričom aj napriek tomu hodnota majetku bola v hodnote viac ako 14 mil. Sk.

V roku 1926 bol v obci obnovený Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý fungoval už za Rakúska-Uhorska. V roku 1931 vznikol futbalový oddiel a to v rámci Slovenskej ligy. Niesol viaceré názvy – DŠK, Baník, JTO Sokol a od roku 1958 dodnes je to Slovan Divín.

V roku 1928 odpredal gróf Zichy Západočeským továrňam kaolínovým a šamotovým pôdu medzi Divínom a Ružinou na účely ťažby magnezitu a vápenca. Fabrika v Lovinobani i miestna železničná stanica ležali v divínskom chotári. Až v roku 1967 boli magnezitka a železničná stanica začlenené do lovinobanského chotára.

Medzivojnové obdobie v Divíne bolo charakteristické samostatným hospodárením väčšiny práceschopného obyvateľstva, pričom väčšina pracovala v magnezitovej bani, továrni, alebo u Zichyho a pri železnici. Len jednotlivci mali malé živnosti, ostatok boli úradníci. Ženy boli v domácnosti.

Po nástupe komunistov boli drobní zlikvidovaní, v roku 1958 bola zastavená aj ťažba magnezitu v bani Ružiná a tak väčšia čast' obyvateľov si musela hľadať prácu mimo obce. Vzniklo roľnícke družstvo, drobná prevádzkareň pri Miestnom národnom výbore, znášková hala hydiny, ktoré ponúkali pracovné miesta miestnym obyvateľom.

Divín bol **v čase II. svetovej vojny obchodným centrom širokého okolia** – v roku 1940 tu boli 4 obchody potravín, 3 mäsy, 3 odevné a textilné predajne, 3 pohostinstvá a trafika. V 70-tych rokoch bol vybudovaný obchodný dom Jednota.

Keď maďarské vojská **obsadili Lučenec a okolie 10. novembra 1938, ale Divín nie**, tak sídlom slovenskej časti Novohradu sa stala Lovinobaňa (okresné sídlo), keď niektoré úrady boli aj v Lučenci (maďarské) a slovenské v Divíne. Obec opäť dostala charakter mesta. Divín sa stal na šesť rokov sídlom okresného súdu, daňového úradu, okresného veliteľstva Hlinkovej gardy i okresného sekretariátu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Obdobie Slovenskej republiky prinieslo občanom plnú zamestnanosť a dostatok životných potrieb.

Počas vypuknutia 2. svetovej vojny v roku 1939 sa v priestoroch kaštieľa sústredovali gardisti a vyzbrojovali sa tam. V roku 1942 zomrela grófka Mária Zichyová, ktorá sa dožila 83 rokov. Je to posledný člen Zichyovcov, ktorý je pochovaný na miestnom cintoríne sv. Anny pod hradom. V čase už spomínanej 2. svetovej vojny sídlil v budove kaštieľa pluk 1. Československej brigády – Krčanovov štáb pod velením pplk. Veličku. Keďže pán kaštieľa ovládal okrem maďarčiny aj francúzsku jazyk, vtedajší správca lesov zichyovského veľkostatku Ing. Šimkovič ho zoznámil s generálom francúzskych partizánov Georgem La Nurienom, ktorý aj so svojou jednotkou našiel strechu nad hlavou práve v kaštieli.

Počas Slovenského národného povstania bola obec v rukách partizánov skupín Veličku a Nógradyho, keď aj niekoľko občanov vstúpilo do radov povstaleckej armády a do partizánskych oddielov. Nemecké jednotky obsadili Divín 22. októbra 1944 – zajali 55 ľudí, ale neskôr ich prepustili. Front prešiel obcou v zime 1944 – 45. Až do apríla 1945 sa v obci zdržiavali počas presunu frontu na západ.

Hneď po oslobodení na naliehanie časti občanov a vládnucej triedy, ale hlavne z dôvodu toho, že boli občanmi maďarskej národnosti a podľa hesla: „Ty si Maďar – nepriateľ Česko-Slovenskej republiky“ došlo k vyst'ahovaniu rodiny Zichyovcov. Dňa 1. augusta 1945 bol veľkostatkár gróf Štefan VI. Zichy aj so svojou rodinou z úradnej moci vyhostený do Maďarska.

Povojnové obdobie bolo ťažké. Bolo nutné opravovať domy, ulice. Odškodné dostalo 284 občanov. **Skonfiškovanie majetku grófa Zichyho** – prevzali pôdu Štátny majetok a lesy Štátne lesy.

V roku 1950 bol zrušený notársky úrad, v roku 1960 aj žandárska stanica. Bol zriadený Miestny národný výbor, vybudoval sa miestny rozhlas, čím došlo k zrušeniu funkcie obecného bubeníka. Vzniklo Jednotné roľnícke družstvo, ktoré v roku 1965 sa včlenilo do štruktúry Štátneho majetku so sídlom v Lovinobani.

V blízkosti obce sa na katastrálnom území obcí Divín a Ružiná vybudovala vodná nádrž pôvodne na hospodárske účely – zavlažovanie, ale neskôr sa začal využívať na účely cestovného ruchu, čím sa stal miestom návštev nielen obyvateľov blízkeho regiónu.

Okrem toho bol **v obci vybudovaný prírodný amfiteáter, ktorý slúžil do 2. polovice 90-tych rokov** a navštívilo ho množstvo umelcov, skupín a hercov. Obec mala aj **kino**, avšak pre neefektívnosť jeho prevádzky bolo v 90-tych rokoch zrušené a jeho zariadenia boli premiestnené do sály **kultúrneho domu v obci** (postavený v rokoch 1943 – 49). V obci pôsobil aj od roku 1960 divadelný súbor Javor.

Počas obdobia socializmu sa obec rozrástla o nové domy v starej zástavbe, ale vznikli aj nové štvrte moderných rodinných domov. Bola vykonaná plynifikácia obce (koncom 80-tych rokov) a v súčasnosti sa dokončuje kanalizácia obce.

VÝVOJ ADMINISTRATÍVNEHO ZAČLENENIA OBCE (Žilka, 1999):

Divín bol založený na strategickej obchodnej ceste spájajúcej Poiplie so stredoslovenskou banskou oblasťou. Jeho významná poloha sa potvrdila aj v období protitureckých vojen v 16. – 17. storočí, keď bol dlhé desaťročia baštou odporu proti postupu Turkov na sever.

Obec bola po stáročia centrom veľkého šľachtického panstva Balassovcov a Zichovcov. V čase najväčšieho rozmachu k nemu patrilo vyše 60 dedín a osád. Od polovice 17. storočia do konca 19. storočia mal Divín výsady mestečka, ktoré získal pre Divín Imrich III. Balassa. Poddanské mestečko opevnil valom a priekopou. V roku 1715 Karol Zichy rozšíril tieto výsady o právo organizovať výročné trhy a jarmoky.

Administratívne bola obec od 18. storočia zaradená do slúžnovského okresu Lučenec. Okolo roku 1864 vznikol v Divíne notársky úrad, ktorého obvod tvorili obce Budiná, Podkriváň, Píla, Tuhár a Ružiná. Po zriadení okresu Halič v roku 1883 bol tento obvod zaradený do novovzniknutého okresu. V roku 1923 bol opäť zaradený do okresu Lučenec, ktorý patrilo do Zvolenskej veľžupy. Po odstúpení južných oblastí Slovenska Maďarsku v roku 1938 sa Divín stal súčasťou okresu Lovinobaňa. V tom období fungoval v obci aj okresný súd s pôsobnosťou na území zvyšku súdneho okresu Lučenec. V Divíne začala doba veľkých zmien. V roku 1950 bol zrušený tunajší notársky úrad, o 10 rokov neskôr aj žandárska stanica. Agendu a správu notariátu prevzala obecná samospráva novovzniknutého Miestneho národného výboru. Bol podriadený Okresnému národnému výboru v Lučenci. Od roku 1990 je to Obecny úrad. Z dôvodu zavedenia obecného rozhlasu bola zrušená funkcia obecného bubeníka. Došlo aj k založeniu Jednotného roľníckeho družstva v Divíne, v roku 1965 ho previedli do správy Štátneho majetku v Lovinobani. Neďaleko obce bol vybudovaný nový rybník, ktorý sa stal prírodným kúpaliskom – vodná nádrž Ružiná. (Žilka, 1999)

V novom územnosprávnom členení je Divín zaradený do okresu Lučenec v rámci Banskobystrického samosprávneho kraja.

1. 2. 3. 1 Kultúrno-historický potenciál obce

Kultúrno-historický potenciál obce Divín vzhľadom na jej veľkosť je bohatý a predstavuje množstvo stavebných kultúrnych pamiatok, ktoré sú známe nielen vlastným obyvateľom obce, ale aj širšiemu okoliu prekračujúcemu hranicu okresu, či kraja. K jednotlivých pamiatkam sa viaže ich vlastná história, ktorá dotvára komplexný vývoj života v obci pod hradom Divín.

Najznámejšou a historicky najstaršou stavebnou pamiatkou v obci a súčasne aj architektonicky ne-
prebádanou a tajomnou je **hrad Divín**. Jeho históriu dopĺňa vznik **kaštieľa** pod hradom.

Všetky boje, radosti i starosti v obci doprevádzal aj v súčasnosti mohutný **dvojvežový kostol** na námestí obce, ku ktorému neodmysliteľne patrí **budova fary a cirkevnej školy**. V úzadí hradu pod jeho južným bralom je schovaná malá **kaplnka**.

Stručný popis stavebných pamiatok obce Divín:

Základy vzniku už kamenného hradu siahajú do 12. storočia. **Hrad** aj s Podhradím **Divín** pôvodne patrili do Novohradskej stolice. Územie stolice delí výrazná intravulkanická brázda na dve časti. Severná, slovenská časť Novohradu leží na Krupinskej planine, na Otrôžkach a v Slovenskom Rudohorí, južnú, prevažne maďarskú časť, vyplňa Cserhát. Jeho ruiny vítajú návštevníkov obce už zďaleka. Bol to pôvodne drevený hrad (zrejme v 10. - 11. storočí), ktorý bol neskôr novovybudovaný z kameňa.

Obr. č. 3 – Ruiny hradu Divín v súčasnosti

Prežil viacero búrok, bojov (vpád Tatárov 1241, Turkov 1575 – do 1593 bol v ich moci), viackrát bol prestavovaný a nakoniec vinou vlastného pána (Imrich III. Balassa) v roku 1679 cisárskymi vojskami zničený.

Obr. č. 4 – Kaštieľ v obci Divín v súčasnosti

Ďalšou dominantou obce je renesančný **štvorvežový kaštieľ**, ktorý bol postavený v rozpätí rokov 1670 – 1671, pričom jeho základy predstavujú budovu z roku 1559. Do roku 1945 bol obývaný rodom Zichyovcov a odvtedy je neobývaný. Zubom času nahlodávaný a neprimeraným správaním sa jeho ďalších majiteľov (štát) dostal do havarijného stavu. V rokoch 2011 – 2014 prebehla jeho komplexná rekonštrukcia. Dnes je v ňom múzeum histórie obce Divín.

Neodmysliteľnou súčasťou každého hradného sídla, ale vlastne aj každej väčšej obce bol a je **kostol**. Ten pôvodný divínsky – rímskokatolícky pochádza z 11. storočia. Pôdorys súčasného chrámu pochádza z roku 1657, keď bolo vybudované štvorvežové opevnenie ako ochranný štít pred nájazdmi Turkov. Začiatkom 20. storočia bol podrobený rozsiahlej rekonštrukcii a v takej architektonickej podobe slúži i dodnes, pričom neobišiel sa bez základných prevádzkových úprav a zásahov (maľovanie ap.).

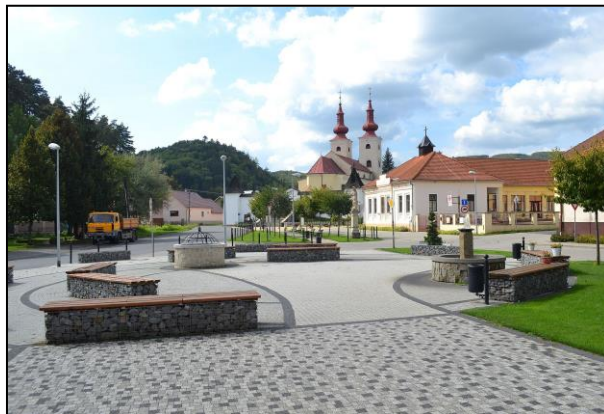

Obr. č. 5 – Rímsko-katolícky kostol v obci

V tesnej blízkosti chrámu božieho sa nachádza **budova fary**, na ktorej sa nachádzajú najstaršie slnečné hodiny v Novohrade. Ich vznik spolu s budovou fary sa datuje do roku 1761, keď bola dobudovaná kaplónka – byt pre kaplána.

Obr. č. 6 – Fara so slnečnými hodinami

Obr. č. 7 – Cirkevná škola na námestí obce – v pozadí
obecný úrad Divín

Na námestí obce Divín sa nachádza **budova cirkevnej školy**, ktorú dal postaviť vtedajší gróf Zichy. Rok vzniku tejto pamiatky je 1864. V poslednom období bola zrekonštruovaná a sídli v nej dom charity a občianske združenie Pre Duchovnú obnovu obce – Diviensis.

Obr. č. 8 – Kaplnka sv. Anny

Pod hradom z južnej strany na cintoríne sv. Anny sa nachádza rovnomenná **kaplnka** postavená v roku 1775 na 200-té výročie dobytia hradu Turkmi. V súčasnom období je zrekonštruovaná a každoročne sa poriadajú pri nej na sviatok mena Anny odpustové slávnosti na počesť „rodičov tej, ktorá svetu porodila Spasiteľa“ – Joachima a Anny.

Pri budove kaštieľa sa nachádza tzv. **domček – kedysi dom pre služobníctvo, resp. malý kaštieľ**. V súčasnom období je zrekonštruovaný a nachádza sa v ňom turistické informačné centrum, tzv. TeleDom.

Ostatné pamätihodnosti obce (Žilka, 1999):

Okrem pamiatok zapísaných v štátnych zoznamoch kultúrnych pamiatok (kaštieľ, fara a kostol) a tých, čo boli uvedené v prehľade vyššie, má obec Divín aj zopár ďalších zaujímavostí využiteľných pre rozvoj cestovného ruchu v obci.

Najcennejšou je kamenná **neskorobaroková plastika Nepoškvrneného počatia Panny Márie**, ktorá bola postavená na divínskom námestí v roku 1777. Obyvatelia mestečka ju sem umiestnili krátko po ničivom požiari, ktorý zničil takmer celú obec, aby pod jej ochranu symbolicky zverili mestečko a jej obyvateľov. V priebehu 2. polovice 20. storočia bola vplyvom historického vývoja premiestnená do areálu kostola, kde stojí dodnes.

Zaujímavými pamiatkami sú **murované kaplnky – „božie muky“**. Pôvodne stáli na okrajoch obce smerom na Tuhár, Budínú, Mýtnu a Ružinú. Boli vyzdobené soškami a ozdobami svätých a každoročne sa pri nich konali bohoslužby za dobrú úrodu. V súčasnosti ich pohltila nová zástavba rodinných domov v obci.

V poli medzi Mýtnou a Divínom stoja tiež oddávna **dva železné (predtým drevené) kríže**.

Podobne **tri kríže** ako spomienka na krížovú cestu charakterizujúcu utrpenie a smrť Ježiša Krista sa vynímali **na Kalvárii** nad obcou. V súčasnosti sú obrastené ihličnatým lesom a každoročne sú súčasťou odpustových slávností pri kaplnke sv. Anny.

1. 2. 3. 2 Heraldické znaky obce

Erb obce Divín je v heraldickom registri SR po rekonštrukcii evidovaný pod signatúrou D 43/95 a je charakterizovaný nasledovne:

„V modrom štíte na striebornom trojvrší strieborný holub so zlatou, veľmi štylizovanou ratoľšťou. Trojvršie je ovenčené dvomi podobne štylizovanými, dolu zlatou stuhou previazanými zlatými ratoľšťami. Pred stredným vrchom je medzi dvomi zlatými výhonkami zlatý krížik, pred bočnými vrchmi je po šesť zlatých lupeňov.“ Symbolika erbu obce Divín je nasledovná: „V katolíckej vierouke je holubica symbolom Ducha Svätého. Symbolizuje pokoru, nevinnosť, zbožnosť, prostotu a pravdu. Podľa legiend brala na seba podobu holubice duša umierajúcich mučeníkov.“ V 1. knihe Mojžišovej sa hovorí: „A priletela k nemu holubica s olivovou ratoľšťou v zobáku. Vtedy poznal Noe, že opadli vody...“ Táto významná biblická úloha urobila z holubice nesúcej v zobáku ratoľšť symbol mieru a nového života. Vo všeobecnosti je vták mystickým symbolom božskej duše. Je protajškom každej prízemnosti a prostredníkom medzi nebom a zemou.

Vlajka obce Divín pozostáva zo 4 farebných pruhov – modrého, žltého, bieleho a modrého ukončených tromi cípmi.

Obr. č. 9 – Erb obce Divín

Obr. č. 10 – Vlajka obce Divín

2. Dotazníkový prieskum

2.1 Metodika dotazníkového prieskumu

Efektívny rozvoj obce je možné realizovať len v súčinnosti s názormi a potrebami obyvateľov obce. Vzhľadom k tomu, že PRO Divín bude riešiť rozvoj obce vo viacerých oblastiach, je potrebné zainteresovať verejnosť do procesu jeho tvorby. Vhodným spôsobom ako zabezpečiť ich súčinnosť napriek ich neochote zúčastňovať sa verejných diskusií, je prieskum verejnej mienky.

Cieľom prieskumu verejnej mienky – dotazníkového prieskumu v obci Divín bolo identifikovať potreby obyvateľov a ich názory na ďalší rozvoj obce v súvislosti s vypracovaním dokumentu PRO Divín. Výsledky tohto prieskumu predstavujú podklad pre tvorbu SWOT analýzy, určenie problémových oblastí rozvoja, jeho disparít a rozvojových príležitostí a následne pre formovanie stratégie rozvoja obce.

Ďalším cieľom uskutočneného prieskumu bolo informovať obyvateľov obce o tom, že sa takýto dokument pre ich obec pripravuje a že aj oni sa môžu reálne zapojiť do jeho tvorby. Tento fakt môže prispieť k zlepšeniu vzťahov v obci a k vytvoreniu pocitu spolupatričnosti, ale aj spoluzodpovednosti obyvateľov k jej rozvoju.

2.2 Charakteristika a obsah dotazníka

Štruktúra dotazníka bola rozdelená do 4 základných častí:

1. Charakteristika respondenta,
2. Obec ako miesto bývania,
3. Obec ako sociálny priestor,
4. Obec a jej rozvoj.

Jednotlivé otázky boli v dotazníku postavené dvomi spôsobmi. Prvý bol jednoduchší, pričom respondenti mali možnosť vybrať si z ponúkaných preddefinovaných možností. Druhý typ otázok vyžadoval kreativnosť respondentov a snahu a celkovo vôľu vysloviť názory smerujúce k hodnoteniu jednotlivých oblastí života v obci. Kombinácia uvedených otázok predpokladala úspešnosť návratnosti vyplnených dotazníkov, pričom v prípade neochoty obyvateľov obce o vlastné znenia odpovedí bola šanca získať ich názory aspoň z vybraných odpovedí z viacerých možností.

V úvode dotazníka, **v jeho prvej časti bol daný priestor pre charakteristiku respondenta** zúčastneného sa na dotazníkovom prieskume. Otázok bolo celkovo 10 a týkali sa jeho pohlavia, veku, dosiahnutého vzdelania. Druhá časť charakteristiky respondenta sa týkala jeho ekonomickej aktivity, profesie, druhu zamestnania a miesta pracoviska. Posledná časť vypovedala o počte ľudí žijúcich v domácnostiach respondentov a o počte detí do 18 rokov v jednotlivých domácnostiach. Posledná otázka úvodnej časti charakterizovala sféru pôsobenia respondenta v obci.

Druhá časť dotazníka charakterizovala obec ako miesto bývania svojich obyvateľov. Ponúkala možnosti vyjadrenia sa respondentov na adresu obce z hľadiska výhod, či nevýhod bývania v nej, príp. porovnanie s inými lokalitami, z ktorých mali možnosť si respondenti vybrať miesto svojho bydliska. Ďalej táto časť predstavovala priestor pre zhodnotenie obce aj z hľadiska jej atraktívnosti, kvality života a ponukou služieb ako aspektov vplývajúcich na kvalitu života v obci.

Časť charakterizujúca **obec ako sociálny priestor** definovala situáciu v obci z hľadiska susedských vzťahov, spolupráce obyvateľov, ich záujmu o dianie a život v obci. V tejto časti mali respondenti možnosť zhodnotiť možnosti podnikania v obci, príp. vyjadriť svoj podiel na rozvoji vlastnej obce, ako aj ho následne definovať a kvantifikovať. Uvedená časť poskytla priestor aj na určenie hybných síl rozvoja obce v súčasnom období, resp. v minulosti.

Záverečná časť dotazníkového prieskumu analyzovala **obec z hľadiska jej rozvoja** a mala za úlohu zhodnotiť perspektívne možnosti rozvoja obce v budúcnosti. Prvé otázky sledovali hodnotenie stavu poznania územného plánu obyvateľmi obce a ich názory na jeho znenie. Ďalej z ponúknutých možností si mali respondenti vybrať silné a slabé stránky svojej obce, ale aj nadefinovať príležitosti a ohrozenia jej rozvoja v budúcnosti. Smerodajné otázky pre stanovenie stratégie rozvoja obce predstavovali otázky týkajúce sa oblastí a aktivít, na ktoré by sa mal rozvoj obce sústrediť v budúcnosti, resp. aké konkrétne projekty obyvateľia obce navrhujú realizovať. Niektoré otázky sa týkali hodnotenia vývoja obce za posledných 10

rokov, ako aj predstavy obyvateľov obce o jej stave v budúcnosti a konkrétnych výstupoch projektov v roku 2013 (Čo by v obci nemalo chýbať v roku 2013?).

2.3 Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Dotazníkový prieskum medzi občanmi sa v obci Divín uskutočnil v priebehu 5 týždňov. Celkovo bolo v obci distribuovaných 650 dotazníkov, ktoré boli doručené do každého obývaného domu v obci. V prípade väčšieho záujmu bol dotazník uverejnený na internetovej obci Divín, odkiaľ si ho mohli dodatočne občania stiahnuť.

Návratnosť dotazníka:

Z celkového počtu **650 dotazníkov** sa v priebehu stanoveného obdobia **vrátilo spolu 51 dotazníkov**, čo predstavuje **7,85%-nú návratnosť**. Z uvedeného počtu ani jeden dotazník nebol doručený e-mailom, všetky boli vyplnené ručne a doručené osobne na zberné miesta, ktorými boli obecny úrad v Divíne. Dosiahnutá návratnosť predstavuje vo všeobecnosti nízku úroveň záujmu o veci verejné a rozvoj vlastnej obce ako celku.

1. Charakteristika respondentov

Z celkového počtu respondentov zúčastnených na prieskume (51) bolo **64,71% žien a 35,29% mužov**, čo predstavovalo o 15 žien viac ako mužov. Z hľadiska veku respondentov z radov obyvateľov obce ich bolo **najviac vo vekových skupinách 30 – 39 rokov a 50 – 59 rokov** (po 13 obyvateľov), čo bolo spolu viac ako 1/2 respondentov. Vo vekovej skupine 20 – 29 rokov bolo 9 obyvateľov a vo vekovej skupine 40 – 49 rokov 8 obyvateľov. V dôchodkovom veku boli 6 respondenti z radov obyvateľov obce Divín a 2 boli vo veku 60 – 65 rokov.

Z uvedeného vyplýva, že rozdelenie respondentov, ktorí sa zúčastnili dotazníkového prieskumu, podľa ich veku bolo relatívne rovnomerné, pričom **najviac respondentov bolo v produktívnom veku**. Uvedená skutočnosť predznamenáva na jednej strane rôznorodosť názorov na jednotlivé druhy otázok vzhľadom na vek respondentov, ako aj na druhej strane podčiarkuje skutočnosť, že väčšina názorov pochádza od obyvateľov v produktívnom veku, čo v istej miere zobjektívňuje reálne potreby a názory na život v obci a jej rozvoj v budúcnosti.

Čo sa týka **úrovne dosiahnutého vzdelania** respondentov, takmer polovica respondentov (46,15%) mala dosiahnuté stredné odborné vzdelanie, viac ako 1/4 respondentov (26,92%) dosiahla vysokoškolské vzdelanie. Základné vzdelanie dosiahlo 11,54% respondentov, kým stredné všeobecné vzdelania 9,62% respondentov a vyučenie s maturitou bolo 5,77% z celkového počtu respondentov zúčastnených na dotazníkovom prieskume.

Podľa uvedenej vekovej charakteristiky je zrejmé, že **viac ako 84% respondentov bolo v produktívnom veku**, čo by sa malo odraziť aj na ukazovateľoch ekonomickej aktivity.

Až 14 respondenti (t.j. 27,45%) uviedli, že sú nezamestnaní. 12 respondentov (23,53%) boli dôchodcovia. V súkromnej sfére pracovalo 11 respondentov (21,57%) a 6 respondentov (11,76%) boli zamestnaní vo verejnej správe. Okrem toho z celkového počtu respondentov boli 2 študenti, 2 súkromní podnikatelia, 1 pracujúci doma a 3 neuviedli svoje zaradenie v rámci ekonomickej aktivity.

Z celkového počtu respondentov z radov obyvateľov takmer 1/2 (49,02%) nepracovala, 31,37% respondentov pracovalo s prevahou duševnej práce a 19,61% respondentov s prevahou manuálnej práce. Najviac respondentov bolo zamestnaných vo verejnej správe (20%), v oblasti obchodu, živnosti a súkromných službách (12%), v priemysle (10%), v poľnohospodárstve (6%) a 1 respondent pracoval v oblasti stavebníctva. Priamo v obci pracovalo 21,57% respondentov, za prácou do mesta v okolí dochádzalo 15,69% respondentov, do inej vidieckej obce 7,84% respondentov a 3 respondenti neuviedli miesto svojej práce. Ostatní (49,02%) uviedli, že nepracujú.

Z celkového počtu respondentov priemerne **v domácnostiach žije 2,73 obyvateľov a detí do 18 rokov len 0,47**. Dotazníkového prieskumu sa zúčastnili len obyvatelia obce Divín, z ktorých 5 súčasne uviedlo sféru pôsobenia v obci v rámci verejného sektoru. Ostatní svoju pozíciu v obci nešpecifikovali.

2. Obec ako miesto bývania

Z 51 obyvateľov obce, ktorí sa zúčastnili dotazníkového prieskumu, žije v obci 78,43% viac ako 21 rokov, 7,84% respondentov 1 – 5 rokov, po 3,92% respondentov žijú v obci menej ako rok, 11 – 15 rokov a 16 – 20 rokov.

Výhody vs. nevýhody obce

S názorom, že život v obci je kludnejší ako v meste, súhlasí 64,71% respondentov. Čiastočne sa s týmto názorom stotožňuje 35,29% respondentov. Názor, že ľudia sa zaujímajú viac jeden o druhého, zastáva 48% respondentov a taká istá skupina respondentov (48%) s týmto názorom čiastočne súhlasí. Až 94% respondentov (47) považuje blízky kontakt s prírodou za výhodu bývania v obci, čiastočne s týmto názorom súhlasí 6% respondentov (3). 88% respondentov zúčastnených na dotazníkovom prieskume súhlasí s názorom, že výhodou života v obci je vlastníctvo domu, záhrady, príp. hospodárstva. Poloha obce vzhľadom na blízkosť okresných miest Lučenec a Detva je výhodou života v obci pre 46% respondentov, pre 44% respondentov je to čiastočná výhoda a ostatní (10% respondentov) tento názor nezastávajú.

Za najväčšiu nevýhodu obce považujú obyvatelia nedostatok pracovných príležitostí v obci (92,16% respondentov), 48% respondentov sa stotožňuje s názorom, že v obci sú zlé možnosti nákupu a služieb (čiastočne súhlasí 44% respondentov a 8% respondentov s tým nesúhlasí). 46,81% zúčastnených obyvateľov obce Divín na dotazníkovom prieskume si myslí a 44,68% sa k názoru prikláňa, že v obci je málo možností na sebarealizáciu. 4 respondenti zo 47 s týmto názorom nesúhlasia. Z hľadiska dostupnosti k službám 38% respondentov súhlasí s názorom, že za všetkým treba dochádzať, 52% respondentov s týmto názorom súhlasí čiastočne, 5 respondentov (10%) nesúhlasia. Napriek tomu však 76,92% respondentov (40) by si za **miesto svojho bydliska** vybralo len vlastnú obec, 5,77% respondentov by si vybralo inú vidiecku obec, 7,69% respondentov by si vybralo okresné mesto, 3,85% respondentov iné mesto a 5,77% respondentov dokonca zahraničie. Ako **hlavný dôvod uvedených miest bývania**, príp. ich zmien, bolo u 28,09% z názorov respondentov uvedené svoje rodisko, resp. rodinné dôvody, 22,47% z názorov respondentov bolo čisté životné prostredie a pekná príroda. 17,98% z názorov respondentov uviedlo hlavný dôvod zvyk a 10,11% z názorov respondentov predstavovalo výhodné dopravné spojenie s okolím. Tí, čo si vybrali za miesto bývania vlastnú obec, urobili to z dôvodu zvyku (39,53% z názorov respondentov) ako aj z dôvodu možnej absencie vlastného domu alebo hospodárstva (16,28% z názorov respondentov). Rovnaký podiel názorov (po 6,98%) bol pri dôvodoch ako je znečistené životné prostredie, nevýhodné dopravné spojenie s okolím a estetické dôvody. 11,63% z názorov respondentov uviedlo iný, bližšie nešpecifikovaný názor.

Atraktivnosť vs. neatraktivnosť obce

Pri posudzovaní atraktivnosti obce mali respondenti možnosti prikloniť sa v rámci svojho názoru k jednej úrovni z 5 stupňovej stupnice (od veľmi atraktívnej po neatraktívnu, pričom v strede tejto stupnice boli názory predstavujúce nerozhodnosť respondentov).

Za najatraktívnejšiu považujú obec z hľadiska jej okolia (spolu 71,8% respondentov, 17,95% respondentov svoj názor nezaradilo) a vybudovaných parkov a priestorov pre deti (78,78% respondentov spolu, 17,78% respondentov svoj názor nezaradilo). **Nerozhodnosť respondentov s priklonením k miernej atraktivnosti** bola zjavná pri posudzovaní nasledovných oblastí: ponuka služieb pre návštevníkov obce – rekreačné služby a možnosti oddychu (47,92% respondentov nerozhodní, 45,83% respondentov to považuje za čiastočne atraktívnu až atraktívnu oblasť) a ponuka služieb pre obyvateľov (40,91% respondentov nerozhodní, 29,55% respondentov to považuje za čiastočne atraktívnu až atraktívnu oblasť).

Najväčším problémom z hľadiska atraktivnosti obce Divín podľa jej obyvateľov, ktorí sa zúčastnili na dotazníkovom prieskume, je kvalita ciest, ulíc a chodníkov (73,34% neatraktívne a 17,78% respondentov nerozhodní). Druhým najväčším problémom z hľadiska atraktivnosti je stav historických

pamiatok v obci (39,14% respondentov zastáva názor, že sú neatraktívne, 30,43% respondentov svoj názor nepriradilo a 30,43% respondentov považuje stav pamiatok v obci za atraktívny).

Spokojnosť vs. nespokojnosť s kvalitou života

67,35% respondentov z radov obyvateľov obce Divín si myslí, že v obci je **priemerná kvalita** života (33 respondentov), kým 28,57% respondentov (14 respondentov) ju považuje za dobrú a 2 respondenti až za veľmi dobrú.

Z hľadiska posudzovania **spokojnosti s poskytovaním služieb a hodnotením kvality života v obci Divín** v rámci dotazníkového prieskumu bola zistená **najväčšia nespokojnosť** so stavom miestnych komunikácií (68,09% – nespokojní až veľmi nespokojní, 17,02% – nerozhodní), so stavom chodníkov (70,45% – nespokojní až veľmi nespokojní, 11,36% nerozhodní), ale aj s úrovňou kultúrnych zariadení (56,82% nespokojní až veľmi nespokojní, 25% nerozhodní) a možnosťami kultúrneho vyžitia (60,47% nespokojní až veľmi nespokojní, 27,91% nerozhodní). **Nespokojnosť** bola v obci Divín zaznamenaná aj so sociálnymi zariadeniami (57,9% nespokojní až veľmi nespokojní, 34,21% nerozhodní). 30% respondentov nevedelo posúdiť situáciu v obci z hľadiska bezpečnosti a ochrany osobného majetku, pričom 55% s ňou sú nespokojní až veľmi nespokojní.

Nerozhodnosť respondentov prevládala pri posudzovaní stavu verejnej zelene (41,30% nerozhodní, 34,78% spokojní až veľmi spokojní), možností športového vyžitia (35,56% nerozhodní, 37,78% nespokojní až veľmi nespokojní), ale aj pri posudzovaní stavu športových zariadení (35,71% nerozhodní, 38,1% spokojní až veľmi spokojní).

Na druhej strane **spokojnosť obyvateľov obce Divín** bola v rámci účasti na dotazníkovom prieskume vyslovená s vybavením obce základnou infraštruktúrou (verejný vodovod – 72,09% spokojní až veľmi spokojní, 18,6% nerozhodní, verejná kanalizácia – 61,37% spokojní až veľmi spokojní, 27,27% nerozhodní, vybavenie obce elektrinou – 86,67% spokojní až veľmi spokojní, 6,67% nerozhodní, vybavenie obce plynom – 97,73% spokojní až veľmi spokojní). Okrem toho miestni obyvatelia vyslovili spokojnosť aj so zdravotným strediskom (84,44% spokojní až veľmi spokojní, 15,56% nerozhodní), s materskou školou (82,5% spokojní až veľmi spokojní, 15% nerozhodní), so základnou školou (75,61% spokojní až veľmi spokojní, 17,07% nerozhodní), s klubom dôchodcov (45,45% spokojní až veľmi spokojní, 15,15% nerozhodní), ako aj s domom smútku (88,1% spokojní až veľmi spokojní, ostatní nerozhodní). Z hľadiska poskytovaných služieb bola spokojnosť vyslovená so všeobecnou zdravotnou starostlivosťou (65,22% spokojní až veľmi spokojní, 30,43% nerozhodní), s kvalitou výučby na základnej škole (58,54% spokojní až veľmi spokojní, 31,71% nerozhodní), knižnicou (84,09% spokojní až veľmi spokojní, ostatní nerozhodní), dostupnosťou verejného internetu (61,91% spokojní až veľmi spokojní, 23,81% nerozhodní), pokrytie signálom mobilných sietí (86,37% spokojní až veľmi spokojní, 9,09% nerozhodní). Spokojní boli aj s časovou a priestorovou dostupnosťou (41,47% spokojní až veľmi spokojní, 36,59% nerozhodní). Relatívne vyrovnaný pomer spokojnosti, resp. nespokojnosti bol pri ponuke služieb a obchodov v obci (38,64% spokojní až veľmi spokojní, 25% nerozhodní, 36,36% nespokojní až veľmi nespokojní).

Otázky týkajúce sa oblasti medziludských vzťahov v obci Divín predstavujú samostatnú kapitolu. Najväčšia časť respondentov nevedela zhodnotiť medziludské vzťahy (46,67%), za dobré a zlé ich považujú rovnako veľké skupiny. Respondenti nevedeli zhodnotiť ani vzťah obyvateľov k svojej obci (51,16% respondentov), pričom 32,55% respondentov ho považuje za zlý, až veľmi zlý. Podobne je na tom aj výsledok hodnotenia záujmu obyvateľov obce o veci verejné (57,78% zlý až veľmi zlý, 33,33% nerozhodní). Na druhej strane prácu obecného úradu kladne hodnotí 52,38% respondentov, 26,19% ju nevie posúdiť a 21,43% ju vníma ako nedostatočnú.

3. Obec ako sociálny priestor

Viac ako 2/5 respondentov zúčastnených dotazníkového prieskumu v obci Divín si myslí, že susedské vzťahy v obci sú blízke (43,14%), pričom 18 obyvateľov ich považuje za skôr voľné (35,29%). Napriek tomu 52,94% respondentov charakterizovalo susedskú spoluprácu na dobrej úrovni, resp. 7,84% respondentov na veľmi dobrej úrovni. Takmer 1/3 respondentov nevedela charakterizovať susedskú spoluprácu. 1 z 51 respondentov ju charakterizoval ako zlú, 4 ako žiadnu.

O dianie a život v obci sa zaujíma 56,86% respondentov, 39,22% respondentov občas, 2 respondenti z 51 vôbec. Najviac informácií o živote v obci získavajú z obecného rozhlasu (31,07% z názorov

respondentov), na ulici (19,42%), na obecnom úrade (10,68%), na návšteve (9,71%), pri nákupe (8,74%). Po 6 respondentov z radov obyvateľov sa vyjadrilo, že informácie o rozvoji obce získavajú na stretnutí občanov, príp. v bare, či reštaurácii. Len 2 uviedli, že z obecnej www stránky, príp. na stretnutiach v rámci spolku.

Volieb do obecnej samosprávy sa vždy zúčastňuje 79,17% respondentov, občas 18,75% respondentov a 2,08% respondentov nikdy. S návrhmi územného plánu sa vždy oboznamuje 20,93% respondentov, 60,47% respondentov občas a po 9,30% respondentov nikdy, resp. nepoznajú územný plán obce Divín. **Na podujatiach organizovaných obcou** sa vždy zúčastňuje 16,28% respondentov, 76,74% respondentov občas a 6,98% respondentov nikdy. **Hospodársky a sociálny vývoj obce** pravidelne sleduje takmer 1/4 respondentov (23,26%), 58,14% respondentov občas, 11,63% respondentov nikdy, pričom 6,98% respondentov ani nepozná informácie o hospodárskom a sociálnom rozvoji obce. Na zasadnutí obecného zastupiteľstva sa občas zúčastňuje 21,95% respondentov, pravidelne ani jeden a ostatní nikdy (78,05%). 71,79% respondentov nikdy neorganizuje podpisové akcie za prijatie spoločných záujmov, 10,26% respondentov sa vyjadrilo, že občas áno.

Podľa respondentov zúčastnených na dotazníkovom prieskume sa na **rozvoji obce podieľajú nasledovné združenia a spolky**: miestne kultúrne stredisko s knižnicou, materská škola, Regionálne združenie Javor a TeleDom Divín, Občianske združenie Divienseis, Klub slovenských turistov Javor, ale aj športové oddiely, požiarnici, klub dôchodcov, či samotná cirkev.

V prípade osobnej požiadavky občas navštívi starostu, príp. poslanca 50% respondentov, vždy 2,50% respondentov a 45% respondentov nikdy a 2,5% ani nepozná svojho poslanca. Viac ako polovica respondentov (55,56%) sa nikdy aktívne nezapája do života cirkvi, alebo náboženskej skupiny, viac ako 1/3 respondentov (36,11%) sa zapája občas. K členstvu v dobrovoľníckej organizácii sa z 51 respondentov prihlásili len 3 respondenti.

Spokojnosť s podmienkami podnikania v obci Divín pre mužov vyslovilo 13,64% respondentov, podmienky nevedelo posúdiť 40,91% a nespokojných až veľmi nespokojných bolo 45,46% respondentov. Čo sa týka podmienok na podnikanie žien, spokojných bolo 5,88% respondentov, až veľmi nespokojných 55,89% respondentov a svoj názor nevedelo vysloviť 38,24% respondentov.

S názorom „žiť v peknom a príjemnom prostredí obce i za cenu niektorých ekonomických nevýhod a strát“ sa plne stotožnilo 32,61% respondentov, čiastočne 54,35% respondentov, 13,04% respondentov si myslí, že sa na nich tento názor vôbec nevzťahuje. „Mať dosť peňazí aj na úkor voľného času a tvorby príjemného prostredia v obci“ – s touto myšlienkou sa stotožnilo 10% respondentov, 40% respondentov si myslí, že sa táto myšlienka na neho čiastočne vzťahuje a 32,5% respondentov tvrdí, že sa skôr na nich nevzťahuje, ostatní ju úplne odmietli (17,5%). „Angažovať sa vo veciach verejných aj na úkor voľného času“ by sa možno vedelo 48,72% respondentov a 33,33% respondentov sa skôr odkláňa od tejto myšlienky. 15,38% respondentov sa vôbec s týmto názorom nestotožnilo, kým 2,56% áno.

Celkovú spokojnosť s obcou Divín ako miestom svojho života vyslovilo 56,86% respondentov, pričom skôr nespokojní až nespokojní boli 16 respondenti (31,37%). 6 respondenti túto otázku neposudzovali. **V priemere boli obyvatelia, ktorí sa zúčastnili dotazníkového prieskumu v obci Divín spokojní s obcou ako miestnom svojho života na 60,10%.**

40,82% respondentov sa vyjadrilo, že sa **osobne podieľajú na zlepšovaní života v obci**. Ich činnosť je však vo väčšej miere (54,17%) len príležitostná, príp. organizovaná obecným úradom (25%), či spolkom (12,50%). 4,17% respondentov sa venuje činnostiam smerujúcim k zlepšovaniu života v obci pravidelne. 59,18% respondentov priznalo, že sa osobne na zlepšovaní života v obci nezúčastňujú. Viac ako 42,50% respondentov nevie, ako by mohli pomôcť, 22,50% má k tomu nedostatok voľného času a 17,50% má nedostatok informácií. 5% respondentov zastáva názor, že aj tak ich pripomienky nebudú rešpektované. Ani jeden z respondentov ako dôvod neuviedol nezáujem.

Pri otázke týkajúcej sa **podnetu k rozvojovým činnostiam** uviedli respondenti z radov občanov nasledovné podmienky: záujem o prácu a pomoc občanov, dianie v obci na základe kultúrnych tradícií, výzva a oslovenie na spoluprácu a informácie o možnostiach pomoci zo strany obyvateľov, vzbudenie záujmu, zaujímavosť, zmysluplnosť a dosiahnutie vytýčeného cieľa a zviditeľnenie obce, ale aj snaha udržiavať tradície a viesť k tomu mladšiu generáciu.

4. Obec a jej rozvoj

Územný plán obce pozná takmer ¼ respondentov (23,53%), nepozná ho 17,65% respondentov a čiastočne ho pozná 58,82% respondentov. **Z hľadiska obsahu a prínosu územného plánu pre obec** si 41,46% respondentov myslí, že územný plán rozhodne urobí obec atraktívnejšou, 51,22% respondentov sa k tomu názoru prikláňa, 7,32% si myslí opak. Naplnením územného plánu sa skvalitní a spríjemní život v obci – to si myslí 24,32% respondentov, k tomuto názoru sa prikláňa 67,57% respondentov a 8,11% si myslí skôr opak. 48,57% respondentov si nemyslí, že realizácia územného plánu negatívne naruší život v obci, 42,86% sa k tomuto názoru prikláňa a 8,57% sa od neho odkláňa.

78,57% z obyvateľov obce zúčastnených na dotazníkovom prieskume považuje svoju obec za **zaujímavú, 72,09% respondentov za známu a 71,11% respondentov za atraktívnu**. Nerozhodný názor respondentov prevládala pri otázke, či je obec **srdečná, alebo neosobná** (61,54%, 20,51% sa priklonilo k tomu, že je srdečná, 17,95% k tomu, že je neosobná), ale aj **pokroková, či zaostalá** (71,79%, 15,38% sa priklonilo k tomu, že je pokroková, 12,82% k tomu, že je zaostalá), ako aj **bezpečná, či málo bezpečná** (67,50%, 17,50% sa priklonilo k tomu, že je bezpečná, 15% k tomu, že je málo bezpečná). **Negatívny sklon** bol zaznamenaný pri posudzovaní, či je obec **čistá, alebo špinavá**. Viac ako ½ respondentov (53,85%) túto situáciu nevedelo ohodnotiť, ale **takmer 1/3 respondentov (30,77%) sa priklonilo k názoru, že je špinavá**.

Za hlavné výhody obce z ponúknutých možností považujú jej obyvatelia hlavne **potenciál rozvoja cestovného ruchu** (23,75% z vyslovených názorov) **spolu s množstvom kultúrno-historických pamiatok a atrakcií v obci** (19,38%). Výhodami, z ktorých by mala obec pri svojom rozvoji ťažiť, sú podľa obyvateľov obce **významné postavenie obce v regióne** (15,63%), **kvalita životného prostredia** (11,25%) a **výhodná poloha pri hlavnej dopravnej trase** (10%). Z hľadiska rozvoja obce sú jej pozitívnymi stránkami aj **činnosť vzdelávacích inštitúcií a práca s mládežou** (7,5%) a **organizácia významných podujatí** (6,88%). Menšia časť názorov respondentov sa zhodla vo výhodách obce **Divín** v možnostiach športových aktivít (2,5%) a kultúrno-spoločenskom živote (3,13%).

Podľa odporúčania občanov Divín by sa jej rozvoj mal zaoberať hlavne nasledovnými aktivitami:

- rekonštrukcia miestnych komunikácií (15,41%) – starostlivosť o pamiatky (11,28%)
- vybudovanie infraštruktúry cestovného ruchu pri vodnej nádrži Ružiná (9,02%)
- úprava verejných priestranstiev a centra obce (7,14%)
- poskytovanie sociálnej starostlivosti (7,14%)
- rozširovanie ponuky a kvality obchodu a služieb (6,77%)
- podpora rozvoja podnikania (6,02%) – kultivácia a výsadba zelene (4,89%)
- ochrana prírody a životného prostredia (4,89%) – rozšírenie exist. kultúrnych podujatí a zavedenie nových (4,89%)
- rekonštrukcia verejných budov (4,51%) – vybudovanie ihrísk a športovísk (3,76%)
- podpora ďalšieho vzdelávania obyvateľov (3,38%) – rozvoj individuálneho CR (3,38%)
- informačný systém obce (2,63%) – spoločenský život (2,63%)
- bytová výstavba a nové stavebné pozemky (2,26%)

pozn.: uvedené percentuálne hodnoty predstavujú pomer k všetkým názorom v rámci uvedených možností rozvojových aktivít

Z hľadiska **hodnotenia rozvoja a napredovania obce za posledných 10 rokov** 6% respondentov si myslí, že obec Divín sa rozvíjala veľmi pozitívne, 52% respondentov vníma jej rozvoj pozitívne a 16% respondentov negatívne a 4% veľmi negatívne. Viac ako 1/5 respondentov (22%) nevedelo posúdiť a zhodnotiť rozvoj obce Divín v predchádzajúcich rokoch.

Predstavy obyvateľov obce Divín o jej budúcnosti sú rôzne. Najviac respondentov (56,94%) si myslí, že obec by mala v budúcnosti predstavovať centrum obchodu, služieb, turizmu a cestovného ruchu. Viac ako 20% respondentov (20,84%) ju vidí ako miesto histórie, umenia a tradícií obce a regiónu, príp. centrum vzdelania (12,50%). 8,33% by chcelo, aby v budúcnosti obec Divín bola miestom priemyslu a výrobných sféry.

Všetci obyvatelia obce Divín, ktorí sa zúčastnili dotazníkového prieskumu, plánujú spojiť svoju budúcnosť i naďalej so svojou obcou.

Reakcie obyvateľov obce na priame otázky:

Pri otázke: „**Čo sa Vám spontánne vybaví, keď počujete názov Divín?**“ reakcie obyvateľov obce vyplývali z poznania hlavných monumentov obce Divín a jej charakteristických znakov opisujúcich polohu obce a jej historický vývoj. Čiže v jednotlivých odpovediach sa hlavne opakovali pojmy ako hrad, kaštieľ, kostol, priehrada a s ňou spojená rekreácia. Teda v ich vedomí rezonuje obec s bohatou históriou (kráľovské mesto) a k nej patriacimi pamiatkami, predstavujúca staré slovanské sídlisko umiestnené v peknom zaujímavom prostredí.

Samozrejmosťou obsahu výrokov na uvedenú tému bolo, že respondenti vnímajú obec Divín ako svoje rodisko, miesto bydliska, alebo vo všeobecnosti „rodný môj kraj“.

Na druhej strane v odpovediach rezonovali aj nedostatky vybavenia v oblasti základnej infraštruktúry – rozkopané a nevyasfaltované bočné ulice a chodníky a zničený prírodný amfiteáter v obci.

V konečnom dôsledku predstavuje názov Divín pre niektorých obyvateľov vyvolať hlavne spomienku na detstvo, školu, susedov a príjemné prostredie obce s veľkým námestím v jej centre.

Dotazníkový prieskum odhalil aj predstavy obyvateľov, **ktoré projekty by sa mali podľa ich názoru v obci Divín realizovať**. Väčšina si želá **dobudovanie základnej infraštruktúry** v obci a to všetkých druhov:

– technická:

- rekonštrukcia miestnych komunikácií,
- rekonštrukcia námestia,
- na námestí obce a na križovatke pred Pišta barom vybudovať kruhové objazdy – obmedzenie rýchlosti áut v obci,
- úprava komunikácie do rekreačnej oblasti a vybudovanie chodníkov a cyklistickej trasy k rekreačnej oblasti,
- zakrytie a regulácia potoka,
- výsadba a starostlivosť o miestnu zeleň a parky,

– občianska:

- vybudovanie obecného úradu,
- polyfunkčný dom v centre pre malé firmy, obchody, služby,
- materské centrum,
- domov dôchodcov,
- zriadenie policajnej stanice v obci pre ochranu majetku a osôb v obci,

– kultúrna:

- rekonštrukcia kaštieľa,
- sprístupnenie hradu,
- rekonštrukcia amfiteátra,
- rekonštrukcia kultúrneho domu – odpustiť firmám nájom, keď opravujú fasády na budovách,

– cestovného ruchu:

- vybudovanie rekreačnej zóny pri vodnej nádrži Ružiná – zamerať sa na rozvoj cestovného ruchu nielen v letnej sezóne, ale využiť atraktívne prostredie po celý rok,
- maximálne investovať do rekreačnej oblasti s prizvaním firiem a živnostníkov, z obce a okolia – tobogány, kvalitné stravovacie zariadenia a ostatné služby,

projekty ekonomickej oblasti a služieb pre obyvateľov:

- zlepšiť možnosti zamestnanosti v obci,
- zlepšenie kvality obchodov a služieb v obci,
- cukráreň, materské centrum,
- podpora malého podnikania a pôvodných remesiel,

podpora kultúrneho a športového vyžitia a vzdelania:

- vybudovať nejaké športoviská, centrá pre deti klub pre mladých, kde by sa stretávali a mali rôzne aktivity – biliard, stolný tenis, futbal,
- hromadné aktivity pre násťročných, pre deti – rôzne výlety (kúpanie, ZOO, jaskyne...),
- zabezpečenie kurzov ďalšieho vzdelania pre obyvateľov priamo v obci,
- rozvoj spoločenského života – realizácia kultúrnych akcií.

Podľa obyvateľov obce Divín by **v roku 2027 nemali v obci chýbať dobudované a zrekonštruované miestne komunikácie a chodníky** vrátane chodníka k rekreačného strediska Divín. Samozrejmosťou by mali byť **upravené a zrekonštruované priestory hradu Divín**, využívané v prospech cestovného ruchu, upravená zeleň a parky, cyklistické a náučné chodníky. Z hľadiska rozvoja cestovného ruchu by súčasťou obce malo byť **komplexné dobudovanie rekreačného strediska pri vodnej nádrži s rozvojom služieb** v tejto lokalite a v obci. V rámci služieb pre obyvateľov by v obci **nemala chýbať cukráreň, bankomat, budova novej pošty a polyfunkčný dom pre rozvoj služieb, obchodu a remesiel**. V obci by mal byť zriadený aj hospic pre spádové územie so zdravotným personálom pre nevládnych starších obyvateľov obce.

Vo víziách obyvateľov bol naznačený **areál panskej záhrady ako oddychová zóna a centrom oddychu, ale aj kino, športová hala, či multifunkčný kultúrny dom** nevyužívaný len pre príležitostný predaj textilu a obuvi.

V obci by sa do roku 2027 mala zlepšiť **ponuka obchodov a služieb**, zlepšenie konkurencie v tejto oblasti napr. zriadením nového supermarketu.

Pre obyvateľov z hľadiska rozvoja vlastnej obce je podstatné, aby v roku 2027 mali **dostatok pracovných príležitostí**, ktoré by mali zabezpečiť možnosti podnikania v obci s pracovnými miestami pre 300 zamestnancov s kvalifikovaným manažmentom, ktorý bude mať na zreteli spoločný záujem a celkovú úroveň kvality života obce a jej obyvateľov.

Obec by mala byť čistá, odpad by mal byť separovaný a žiť v nej by malo **čo najviac pôvodných obyvateľov**, ktorým nechýba optimizmus, láska k domovu a úcta k histórii vlastnej obce.

3. SWOT analýza obce

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
– poloha pri hlavnom cestnom ťahu Lučenec – Detva – 2 km od obce Mýtna, – časová a priestorová dostupnosť do obce, – kvalitné životné prostredie a pekné okolie obce, – bohatý kultúrno-historický potenciál využiteľný pre rozvoj obce – množstvo pamiatok, – silný potenciál rozvoja v oblasti cestovného ruchu – blízkosť rekreačného strediska Divín pri vodnej nádrži Ružiná, – rozvoj obyvateľov podporujúce združenia a spolky, – dobrá úroveň služieb obyvateľom – zdravotné stredisko, lekáreň, knižnica, obchodný dom, ihrisko..., – tradícia kultúrno-spoločenských akcií, – dostatok voľnej pracovnej sily, – dobrá činnosť a kvalita výučby v základnej a materskej škole v obci, – dostatočná ponuka obchodov a služieb pre miestne obyvateľstvo v súčasnosti,	– nedobudovaná základná infraštruktúra v obci – miestne komunikácie a chodníky, – nedostatok ihrísk a priestorov pre deti, – nedostatok priestorov a voľnočasových aktivít pre deti a mládež, – chýbajúce cyklistické a náučné chodníky, chodník do rekreačnej oblasti, – nedostatočné možnosti kultúrno-spoločenského a športového využitia, – žiadne investície do rozvoja rekreačnej oblasti pri vodnej nádrži Ružiná – stagnácia služieb a turizmu, zanedbané zariadenia CR, – znečistenie v obci – potoky, divoké skládky odpadu a v okolí obce – VN Ružiná, – slabá angažovanosť obyvateľov v rozvoji obce – nezáujem o veci verejné hlavne mladých, – nedôvera ľudí k sebe navzájom a rast závidosti, – slabá zdravotná a sociálna starostlivosť o dôchodcov a starých a nevládných ľudí – stravovanie dôchodcov v obci, – nedostatočná verejná bezpečnosť – chýba miestna polícia, – nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj obce,
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
– podpora zo strany Európskej únie, – členstvo v združeniach – spolupráca s okolitými obcami na spoločných projektoch, – rýchlostná komunikácia a dopravný uzol pri obci Mýtna a jeho správne využitie pre rozvoj obce Divín – rozvoj podnikania, služieb a CR, – využitie daností územia – geograficky atraktívna poloha, okolie obce – hory, vodná nádrž Ružiná – rozvoj CR, turistiky a s tým súvisiaci rozvoj vidieka celého regiónu – propagácia, – dobudovanie chýbajúcej infraštruktúry – miestne komunikácie, chodníky, historických pamiatok, zariadení pre deti a mládež, – úprava verejných priestranstiev – vyriešenie vzhľadu Hrnciarskej a Švermovej ulice, – rozvoj CR = rozvoj obce, služby, pešie chodníky, chodník pre korčuliarov a cyklotrasa, – rekonštrukcia kultúrneho domu, amfiteátra a ostatných budov v obci, – príležitosti pre mladých s cieľom ich udržania v obci – podpora aktivít detí a mládeže, – starostlivosť o stavby a zariadenia – športové, kultúrne, voľnočasové, – podpora rozvoja podnikania a tradičných remesiel – príležitosti pre tvorbu pracovných miest, – zriadenie policajnej stanice, resp. obecnej polície – riešenie otázky bezpečnosti ochrany majetku a obyvateľov obce.	– nezabezpečenie miestnej, resp. obecnej polície, – prist'ahovalectvo rómskeho etnika do obce, – neprispôsobivosť rómskej komunity, – pretrvávajúci nezáujem obyvateľov o veci verejné a rozvoj obce – neochota obyvateľov spolupracovať, – absentujúca komunikácia – obec – občan, – pretrvávajúci nedostatok pracovných príležitostí i v budúcnosti – zvyšovanie nezamestnanosti v regióne, – odchod mladých ľudí za prácou – migrácia pracovnej sily, – zmena obce na chatovú a víkendovú, – nesprávna motivácia mládeže – alkoholizmus, nemorálnosť, vandalizmus, – znečistenie vodnej nádrže Ružiná a neudržiavanie okolia a verejného poriadku, – nedostatočný rozvoj rekreácie a turizmu, príp. iných podnikateľských činností, – znížená pôrodnosť – starnutie obce – pokles počtu obyvateľov – nepriaznivý demografický vývoj.

4. Identifikácia a analýza problémov

Východiskom pre identifikáciu a analýzu problémov je stav a potenciál rozvoja obce popísaný v analytickej časti tohto dokumentu, ktorá obsahuje analýzu jednotlivých oblastí na základe popisu charakteristík súčasného stavu s ohľadom na identifikáciu a analýzu problémov a ich príčin, s prípadným zdôvodnením.

Podrobný popis nedostatkov obce ako aj jej silných stránok a príležitostí bol získaný realizáciou dotazníkového prieskumu medzi občanmi obce. Zhrnutie uvedeného prieskumu je spracované štatistickým vyhodnotením a z časti je popísané opisnou formou a z časti spracované v štandardnej štruktúre metódou SWOT analýzy.

Univerzálna analytická metóda SWOT analýzy slúži pre jednotnú identifikáciu a formalizáciu výsledkov analýz so zameraním na rýchly prehľad o dobrých a zlých stránkach, možnostiach zlepšenia, predpokladoch a rizikách rozvoja.

V ďalšom kroku sledujeme opis jednotlivých skutočností na stránke slabých stránok a ohrození obce, ktoré sú graficky zhrnuté do schémy problémových oblastí rozvoja obce (viď v prílohe). Tento grafikon spolu so SWOT analýzou umožní stanoviť základné disparity rozvoja obce na jednej strane a kľúčové faktory rozvoja (vyplývajúce zo silných stránok obce a jej príležitostí) na strane druhej. Kľúčové faktory rozvoja umožňujú formalizovať "víziu obce" do strategického cieľa, následne vybrať a určiť priority rozvoja obce.

4.1 Definovanie problémových oblastí rozvoja obce

Spracovaním analýz (audit zdrojov, dotazníkový prieskum a SWOT analýza) sme získali nasledovné hlavné problémové oblasti rozvoja obce Divín, ako aj jej možné kľúčové faktory rozvoja, od ktorých by sa mal rozvoj obce a jej blízkeho okolia odvíjať.

Naznačené boli hlavne **tieto problémové oblasti**:

- a) územie – lokalizácia obce
- b) technická infraštruktúra
- c) ľudské zdroje – potenciál rozvoja v miestnom obyvateľstve
- d) sociálna, kultúrno-spoločenská a športová vybavenosť obce,
- e) ekonomika a podnikateľské prostredie, zamestnanosť
- f) životné prostredie
- g) informovanosť, propagácia a známosť obce

a) územie – lokalizácia obce

Obec Divín sa rozprestiera v 2 km od hlavného cestného ťahu Lučenec – Detva s odbočkou v obci Mýtna. Lokalita obce predstavuje tiché prostredie obkľúčené z troch strán horskými masívmi a kopcami a z jednej strany vodnou nádržou Ružiná. Nad obcou sa vynímajú ruiny históriou obdarovaného stredovekého hradu a v rámci obce množstvo kultúrno-historických pamiatok. Súhra prírodného prostredia a daností obce predstavujú spolu s jej lokalizáciou silnú stránku rozvoja. Podporným faktorom v budúcnosti pre obec Divín bude z hľadiska jej polohy výstavba rýchlostnej komunikácie s dopravným uzlom medzi obcami Mýtna a Divín, čím sa zvýši potenciál návštevnosti obce, jej atraktivnosť a v istom zmysle slova aj predajnosť pre širokú verejnosť. Problém, ktorý je nutné v tejto súvislosti riešiť je využitie uvedeného potenciálu a vlastný rozvoj, ktorý je podmienený vyriešením nasledovných problémových oblastí.

Vhodná forma partnerstva s okolitými obcami a participácia na spoločných projektoch využívajúcich množstvo kultúrno-historických pamiatok, ale aj lúk, pasienkov, príp. svahovitého terénu v okolí týchto obcí pre rozvoj turistiky a cestovného ruchu dáva aj obci Divín ako bašte cestovného ruchu šancu na svoj rozvoj ako celku (ubytovanie, putovanie, agroturistika).

b) technická infraštruktúra

Obec Divín má z hľadiska zabezpečenia základnou infraštruktúrou vybudovaný vodovod, je plne plynofikovaná a najnovšie je vybavená aj verejnou kanalizačnou sieťou a čističkou odpadových vôd. Najväčším problémom obce z hľadiska svojej vybavenosti je havarijný stav niektorých miestnych komunikácií, ako aj

absencia chodníkov v obci. K problémovým patrí aj komunikácia spájajúca obec Divín s jej rekreačným strediskom pri vodnej nádrži Ružiná, kde je tiež potrebné vybudovať chodníky, prípadne komunikácie pre peších, korčuliarov, príp. cyklistov. V rámci obce sa ako problém okrem uvedených nedostatkov javí aj stav a podoba námestia, ako aj potoka a potreba jeho prekrytia na určitých miestach, príp. regulácia.

Dobudovanie uvedenej chýbajúcej technickej infraštruktúry je však podmienené nedostatkom finančných prostriedkov, ktoré obci na tieto investičné zámery pri ohraničenom rozpočte hospodárenia značne chýbajú.

c) ľudské zdroje – potenciál rozvoja v miestnom obyvateľstve

Obyvateľstvo obce Divín je v súčasnom období charakteristické tendenciou starnutia a poklesu počtu. Vplyv na to má nepriaznivý demografický vývoj obyvateľstva, čo je podmienené zníženou pôrodnosťou obyvateľstva v obci na jednej strane, ale aj odchodom mladých ľudí za prácou do iných lokalít, príp. do zahraničia. Tento jav značne oslabuje obec Divín vo svojom rozvoji a javí sa ako ohrozujúci a determinujúci faktor rozvoja obce ako celku v budúcnosti (odliv šikovných a vzdelaných mladých ľudí z obce). Vychádzajúc z výsledkov dotazníkového prieskumu, v obci značne absentuje záujem nielen mladšej generácie o rozvoj vlastnej obce a vecí verejných celkom. Problém pritom nie je len v mládeži samotnej, ale aj v podmienkach, motivačných faktoroch a možných spôsoboch podnietenia záujmu o sebarealizáciu a aktivity v obci.

Značným problémom rozvoja obce v oblasti ľudských zdrojov je aj nedôvera ľudí navzájom voči sebe a závisť ako reakcia na úspech iných. Niektorí občania vidia problém aj v neprispôsobivosti rómskeho obyvateľstva a mieru ohrozenia rozvoja obce v jeho zvýšenom počte prisťahovávaní sa. Dopyt obyvateľov po základnej infraštruktúre kultúrneho a športového vyžitia dáva predpoklad dosiahnutia cieľa miestnych obyvateľov, ktorým je zotrvanie v obce. Tento cieľ je možno naplniť a dosiahnuť len prostredníctvom vytvorenia prostredia a podmienok pre mladých, resp. strednú generáciu, ktorá by mala byť hybnou silou rozvoja, aby z obce neodchádzali, ale usadili sa v nej a plánovali v nej svoju budúcnosť. To však podmieňuje už spomenutý vývoj v iných oblastiach rozvoja – sociálna, ekonomická vrátane rozvoja podnikania, vybavenie infraštruktúry ap.

d) sociálna, kultúrno-spoločenská a športová vybavenosť obce

Občianska vybavenosť obce predstavuje vo vzťahu k veľkosti obce relatívne dobrý štandard. Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu bola viac-menej vyslovená spokojnosť s obchodnou sieťou ako aj službami pre miestnych obyvateľov. Aj napriek tomu sa však objavili názory vyslovujúce nespokojnosť s lepšou konkurenciou v jednotlivých druhoch existujúcich predajní, obchodov a služieb.

Spokojnosť bola vyslovená aj so všeobecnou zdravotnou starostlivosťou, príp. činnosťou zdravotného strediska. Naopak absentuje kvalita v oblasti starostlivosti o starých a nevládnych ľudí, pričom existujúci klub dôchodcov sa stará skôr o ich kultúrne vyžitie a zabezpečuje pre svojich členov spoločenské akcie. V tejto súvislosti sa vyskytli názory požadujúce v obci výstavbu hospicu.

Spokojnosť bola vyslovená aj s organizáciou a činnosťou školských zariadení (materská a základná škola). Nedostatky obyvatelia pociťujú v oblasti vybavenia obce ihriskami, športovými zariadeniami a kultúrnou infraštruktúrou – cieľom je rekonštrukcia kultúrneho domu a jeho všestrannejšie využitie (nielen občasný predaj obuvi a textilu), a tým rozšírenie kultúrneho vyžitia obyvateľov obce. Existujúce ihriská sú chátrajúce, resp. nedostatočné pre kvalitný a hodnotný rozvoj obyvateľov aj v oblasti telesnej kultúry a zdatnosti s cieľom naplnenia ich voľného času. Z hľadiska rozvoja a podpory kultúry v obci Divín je potrebné riešiť aj havarijné stavy kultúrno-historických pamiatok (hrad, kaštieľ, amfiteáter), ktorých rekonštrukcia a obnova bude znamenať nielen prínos pre obec (z hľadiska zviditeľnenia sa), ale aj jej obyvateľov a návštevníkov formou rozšírenia možností kultúrno-spoločenského vyžitia v obci Divín.

Úspešné riešenie sociálneho programu obce dáva predpoklady k zvýšeniu kvality života občanov obce všetkých generácií, čo ich tiež značnou mierou prímie k zotrvaní v obci.

Problémom súčasného obdobia v obci sú aj nedostatočné možnosti kultúrno-spoločenského vyžitia a nedostatočná starostlivosť o deti a mládež (výchova a nedostatočné možnosti voľnočasových aktivít s prevládajúcimi hrozbami ako alkoholizmus a vandalizmus – odklon od tradičnej hodnotnej výchovy).

e) ekonomika a podnikateľské prostredie, zamestnanosť

Absencia pracovných možností v obci Divín predstavuje jeden z najväčších rozvojových problémov obce, ktorý má vplyv aj na vyššie uvedenej migrácii obyvateľstva smerom von z obce. Problémom obce a brzdou v jej rozvoji je nedostatočné využívanie potenciálu predstavujúceho polohu vhodnú pre rozvoj cestovného ruchu na jednej strane, ale aj podnikania v iných oblastiach hospodárstva na strane druhej. Nezanedbateľnú príležitosť pre rozvoj podnikania a zamestnanosti predstavuje aj potenciál poľnohospodárskej primárnej výroby – polia, lúky a pasienky a poľnohospodárska tradícia prvovýroby v obci.

Výsledky dotazníkového prieskumu realizovaného medzi obyvateľmi obce zdôraznili veľmi slabé, resp. žiadne podmienky k vyvíjaniu podnikateľskej činnosti v obci. Preto podpora podnikateľských aktivít hlavne v týchto oblastiach ako je poľnohospodárstvo, cestovný ruch, ale aj podnikateľských činností v oblasti ponuky služieb a obchodu dávajú predpoklady pre rast ekonomickej prosperity obce (z hľadiska príjmov do obecného rozpočtu), ale aj k zvýšeniu kvality života miestneho obyvateľstva. Spolu s uvedeným rozvojom ekonomických aktivít v obci sa predpokladá aj rozvoj obchodu a služieb v závislosti od rastu kúpyschopnosti miestneho obyvateľstva.

V širšom meradle aj rozvoj priemyselných oblastí na okolití obce – Lovinobaňa, Tomášovce, Lučenec, resp. Detva prispejú k ekonomickému rastu obce ako celku a spokojnosti miestneho obyvateľstva. Rast ekonomického rozvoja obce je však podmienený aj dobudovaním chýbajúcej infraštruktúry – či už základnej (cesty, chodníky), alebo infraštruktúry cestovného ruchu (okolie vodnej nádrže Ružiná, rekreačné stredisko Divín), a tým vlastne vytvorením podmienok pre podnikanie iných subjektov, či už z radov vlastných občanov obce, príp. príchodu investorov a nových podnikateľov do obce. Zvládnutie týchto podmienok sa zdá ako relevantná hrozba v jej vlastnom rozvoji.

Dopravná dostupnosť, plánovaná rýchlostná komunikácia v tesnej blízkosti obce Mýtka v budúcnosti, rozvoj cestovného ruchu (putovanie, cyklotrasy, rozvoj informačných služieb – Divín = bašta cestovného ruchu nielen severozápadného Novohradu, príp. rozvoj služieb pre obyvateľstvo) predpokladajú obci Divín reálnu šancu na jej rozvoj v budúcnosti aj po ekonomickej stránke.

f) životné prostredie

Kvalitu života v obci podmieňuje aj stav v oblasti životného prostredia. Analýza tohto stavu v obci Divín poodkryla čiastkové problémy aj v tejto oblasti. Silnou stránkou obce je jej lokalizácia v tichom, peknom a príjemnom prírodnom prostredí severozápadnej časti regiónu Novohrad, ktorá je charakteristická rôznorodosťou svojho charakteru – vodná plocha, lúky, kopce hory. V rámci dotazníkového prieskumu za najväčšiu výhodu svojej obce považujú jej obyvatelia práve kvalitné životné prostredie a okolie obce.

Významnou rozvojovou zložkou a pozitívnym ukazovateľom v obci je stav verejnej zelene a upravené parky ako miesto hier a oddychu pre deti. Na druhej strane sa v obci vyskytujú problémy, ktoré predstavujú jej slabú stránku a ohrozenia jej rozvoja ako celku do budúcnosti. Ide hlavne o znečisťovanie životného prostredia obce vlastnými obyvateľmi (divoké skládky, znečistenie potoka), ale aj z hľadiska technických nedostatkov ako je neregulovanie potoka a slabšia separácia odpadu v obci.

Osobitnú oblasť predstavuje lokalita pri vodnej nádrži Ružiná, v rekreačnom stredisku Divín, kde k znečisteniu prostredia prispievajú nielen vlastní občania obce Divín, ale aj návštevníci rekreačnej oblasti, príp. vlastníci chat, či hostia ubytovaní na chatách.

Odstránením všetkých nedostatkov z hľadiska životného prostredia v budúcnosti a korektným prístupom k tvorbe a ochrane životného prostredia môže obec Divín posilniť svoje silné stránky a účelne tak prispieť k svojmu rastu nielen v rámci užšieho regiónu, v ktorom sa nachádza.

g) informovanosť, propagácia a známosť obce

Vychádzajúc z názorov obyvateľov obce Divín vyjadrených v dotazníkovom prieskume, jednou z problémových oblastí obce je aj komunikačná bariéra medzi článkami, ktoré predstavujú obec a jej občania. Z tohto pramení nedostatok informácií, podpora rozvoja zo strany miestnych obyvateľov k rozvoju vlastnej obce a v neposlednom rade aj vzbudenie ich iniciatívy a aktivity niečo urobiť pre rozvoj obce.

Osobitným problémom je poznanie, resp. známosť obce v okolí, príp. v širšom regióne. V súčasnom období je síce obec relatívne známa a to hlavne kvôli blízkosti vodnej nádrže Ružiná a možnostiam rekreácie

pri nej, ale aj historickým pamiatkam, ktoré sa v obci Divín nachádzajú. Všetky uvedené styčné body predstavujú v súčasnej dobe v značnej miere nevyužitý potenciál rozvoja obce ako celku. Zabezpečením tohto rozvoja a tvorbou vhodnej ponuky pre širokú klientelu hlavne v oblasti rozvoja cestovného ruchu bude potrebné tým správnym spôsobom pripravenú ponuku aj prezentovať a tak prilákať do obce návštevnosť. Všetko toto je však podmienené eliminovaním vyššie uvedených problémových oblastí, tzn. hlavne dobudovaním chýbajúcej príp. vybudovaním novej infraštruktúry potrebnej k naplneniu stanovených cieľov (oblast ekonomiky a podnikania, cestovného ruchu, ľudských zdrojov a sociálnej oblasti).

Syntézu uvedených problémov – kritických oblastí rozvoja obce Divín prezentuje **štruktúra vzájomného vplyvu problémov** (t.j. schéma problémových oblastí rozvoja obce vid' v prílohe), ktorý sumarizuje a znázorňuje súvislosť jednotlivých problémových oblastí v obci navzájom. Uvedená syntéza následne určuje potrebné smery rozvoja obce Divín v ďalšom období.

4. 2 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja vychádza z analýz SWOT. Účelom tejto analýzy je spresnenie a výber kľúčových oblastí, kam by mala smerovať podpora s maximálnym využitím faktorov rozvoja. Tým sa zabezpečí čo najvyššia adresnosť tohto rozvojového dokumentu. Pre určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja platí:

silné stránky + príležitosti = faktory rozvoja

slabé stránky + ohrozenia = disparity

Medzi kľúčové disparity vyplývajúce teda zo slabých stránok a ohrození a hlavné faktory rozvoja vyplývajúce zo silných stránok a príležitostí možno zaradiť:

Kľúčové disparity rozvoja obce

- havarijný stav miestnych komunikácií a chodníkov, potreba rekonštrukcie pamiatok a zariadení v obci (hrad, kultúrny dom, obecný úrad),
- nedostatok pracovných príležitostí – takmer žiadne podnikateľské prostredie (oblasť CR, obchodu a služieb, poľnohospodárstva a priemyslu) – zvyšovanie miery nezamestnanosti v obci a regióne,
- nepriaznivý demografický vývoj – slabá pôrodnosť a odliv mladých občanov z obce – hrozba vyludnenia,
- dostatočná vybavenosť, ale na slabej úrovni športovými a voľnočasovými zariadeniami podporujúcimi rozvoj detí, mládeže a obyvateľov obce – nedostatočné možnosti kultúrneho vyžitia a športového vyžitia počas celého roka,
- nedostatočné využitie potenciálu rozvoja obce a jej okolia hlavne v prospech rozvoja CR a rozvoja obce ako celku (pamiatky, príroda, rozvojový potenciál obce),
- nezáujem obyvateľov o veci verejné, absencia ich činností podporujúcich rozvoj obce, nedôvera a závisť navzájom,
- nedostatočné finančné zdroje pre rozvoj obce a slabá informovanosť a propagácia obce.

Hlavné faktory rozvoja obce

- poloha a okolie obce – dopravná dostupnosť a lokalizácia na pri hlavnom cestnom ťahu Lučenec – Detva – vybudovanie dopravného uzla na rýchlostnej komunikácii vedúcej pri obci Mýtina,
- silný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu – vidiecky turizmus, kultúrno-historické pamiatky, vodná nádrž Ružiná – stredisko CR Divín, členstvo v združeniach s inými obcami,
- možnosti rozvoja podnikania v oblasti CR, obchodu a služieb, ale aj v oblasti poľnohospodárstva – prostredie na to predurčené,

- pripravenosť obce z hľadiska projektových dokumentácií na realizáciu investičných zámerov,
- snaha združení a spolkov v obci prispievať k rozvoju kultúrno-spoločenského života v obci,
- ľudské zdroje – dostatok voľnej pracovnej sily, vytváranie podmienok pre mladých obyvateľov obce,
- možnosť čerpania finančných prostriedkov z verejných zdrojov – Eurofondy.

STRATEGICKÁ ČASŤ

5. Vízia obce

„Obec Divín predstavuje miesto pokojného a plnohodnotného života pre svojich obyvateľov. V obci je komplexne vybudovaná základná infraštruktúra, čo znamená, že obec charakterizujú nové ulice, chodníky, zrekonštruované námestie a objekty kultúrno-spoločenského vyžitia a historického významu. V okolí obce sú vybudované náučné pešie a poznávacie cyklistické chodníky.

Divín sa vďaka svojmu charakteru stal miestom návštev turistov zo širokého okolia – stal sa baštou cestovného ruchu celého Banskobystrického samosprávneho kraja s komplexne vybudovanou infraštruktúrou podmieňujúcou tvorbu ponuky cestovného ruchu v obci, ale aj v rekreačnom stredisku Divín pri vodnej nádrži Ružiná.

Obec poskytuje svojim obyvateľom dostatočné možnosti pre svoj vlastný rozvoj. V obci je dostatok pracovných príležitostí, rozvinuté možnosti pre sebarealizáciu a podnikateľskú činnosť. Centrum obce je miestom obchodu, služieb sociálneho a verejného charakteru, ale aj oddychu, pohody a odpočinku. Spolu s plne prístupnými ruinami hradu Divín a upraveným priestorom Panskej záhrady a množstvom zariadení voľno časového charakteru (ihriská pre deti a šport) poskytuje svojim obyvateľom plnohodnotné možnosti ich osobnostného rastu a rozvoja.

K tomu prispievajú aj organizované vzdelávacie a rekvalifikačné kurzy.

V obci je zriadený domov dôchodcov – hospic s komplexnou opatrovateľskou službou, prostredníctvom ktorej obec zabezpečuje svojim starým a nevládnym obyvateľom dôstojnú jeseň ich života.

Počet obyvateľov obce neklesá a demografický vývoj je v obci priaznivý. Je to dôsledkom toho, že obec Divín sa stáva vyhľadávaným miestom života pre nových obyvateľov hlavne z miest hľadáajúcich pokojný a plnohodnotný život na vidieku, kde nachádzajú všetci dostatok kapacít pre stavby rodinných domov.

K danému vývoju vplývajú aj stabilizované vzťahy s rómskym etnikom, ktoré zvládlo proces prispôbenia svojho správania pravidlám obce.

V rozvoji obce sa aktivizuje hlavne mladá a stredná generácia obyvateľov, ktorej osud obce nie je ľahostajný. Stáva sa hybnou silou jej rozvoja. Komunikácia obce s jej obyvateľmi je na dobrej úrovni a spoločnými aktivitami prispievajú k neustálemu zvyšovaniu kvality života a spokojnosti obyvateľov s ním v ekologicky čistom, príjemnom a krásnom prostredí vidieckeho charakteru a prírody.“

„Obec Divín je centrom histórie, obchodu, služieb a cestovného ruchu nielen regiónu Novohrad, ale celého Banskobystrického samosprávneho kraja.“

6. Stratégia rozvoja obce

Definovanie rozvojovej stratégie obce nadväzuje na výsledky komplexných analýz a na SWOT analýzu, pričom sa snaží odstrániť alebo prinajmenšom zmierniť identifikované disparity pomocou určených faktorov rozvoja.

Na základe uvedených skutočností a v súlade s jednotlivými národnými a regionálnymi programami bola vytvorená rozvojová stratégia obce Divín vychádzajúca z opisu strategických prístupov predstaviteľov obce vrátane akceptácie názorov obyvateľov k jej rozvoju. Naplnenie tejto stratégie smeruje k dosiahnutiu vízie obce Divín ako cieľovému stavu vo svojom rozvoji.

Ciele, resp. prioritné oblasti rozvoja obce tvoria hierarchicky usporiadanú štruktúru, na ktorej vrchole sa v PRO Divín nachádza strategický cieľ. Prioritné oblasti rozvoja obce predstavujú charakteristiku cieľového stavu už na detailnejšej úrovni s jasnejším a výstižnejším pomenovaním. Jednotlivé priority vymedzujú prioritné oblasti strategického plánovania obce, ktoré nadväzujú stratégiu rozvoja obce. Je potrebné, aby priority boli zosúladené s prioritami nadradených programových dokumentov (najmä Programom hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja BBSK).

Stratégiu rozvoja obce a jej ciele je možné bližšie špecifikovať ako cieľové smerovanie snahy o:

- zlepšenie podmienok pre rast životnej úrovne obyvateľov obce,
- podporovanie podmienok pre kontinuálny rast hospodárskej základne obce,
- zlepšenie kvality životného prostredia,
- všestranný a trvalo udržateľný rozvoj obce.

6.1 Strategický cieľ obce

Strategický cieľ obce predstavuje a určuje smer, ktorým by sa obec mala uberať, aby dosiahla stanovenú víziu. Popisuje všeobecné snahy predstaviteľov obce a tiež samotných jej obyvateľov o celkový rozvoj obce Divín. Konkretizovaním daných snáh, ich spresnením a špecifikáciou tak možno formulovať strategický cieľ rozvoja obce, ktorý formuluje dlhodobú orientáciu zameranú na dosiahnutie želaného stavu v obci Divín.

Na základe získaných podkladov z analýz súčasného stavu (audit zdrojov), názorov obyvateľov zúčastnených na dotazníkovom prieskume a získanej sumarizácie problémov obce bol **stanovený strategický cieľ rozvoja obce Divín nasledovne:**

Postupnými krokmi naplňovať prioritné oblasti rozvoja obce Divín a využitím jej kultúrno-historického a prírodného potenciálu, ale aj cestou dobudovania a rekonštrukcie základnej infraštruktúry obce a infraštruktúry cestovného ruchu pri vodnej nádrži Ružiná, ako aj dobudovaním občianskej vybavenosti obce, podporou rozvoja podnikania, obchodu a služieb a rozvojom ľudských zdrojov v obci zabezpečiť jej trvalo udržateľný rozvoj, a tým prispieť k vytvoreniu podmienok pre zvýšenie kvality života miestnych obyvateľov s ohľadom na dodržanie kritérií a podmienok tvorby a ochrany životného prostredia v obci a jej okolí.

6.2 Prioritné oblasti rozvoja obce, ciele, opatrenia a aktivity

Pre zabezpečenie naplnenia a dosiahnutia strategického cieľa rozvoja obce Divín je potrebné dosiahnuť naplnenie cieľov v jednotlivých prioritných rozvojových oblastiach, ktoré sú odrazom štruktúry problémových oblastí rozvoja. Tie vzišli z auditu zdrojov, dotazníkového prieskumu a následnej SWOT analýzy. Vychádzajúc z uvedeného **prioritné oblasti rozvoja obce Divín sú:**

- Priorita č. 1: Dobudovanie základnej infraštruktúry obce
- Priorita č. 2: Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu

Priorita č. 3: Rekonštrukcia a budovanie kultúrnej, športovej, školskej, zdravotnej a sociálnej infraštruktúry a vybavenosti obce

Priorita č. 4: Podpora ekonomického rozvoja obce

Priorita č. 5: Rozvoj sociálnej oblasti v obci

Priorita č. 6: Rozvoj ľudských zdrojov

Priorita č. 7: Tvorba a ochrana životného prostredia

Priorita č. 8: Rozvoj informačného a komunikačného systému v obci a podpora propagácie a zviditeľnenia obce

Pre dosiahnutie rozvoja prioritných oblastí je potrebné špecifikovať ich dielčie ciele, opatrenia a následne aktivity potrebné k plánovanému rozvoju.

PRIORITA Č. 1: DOBUDOVANIE ZÁKLADNEJ INFRAŠTRUKTÚRY OBCE

Cieľ 1.1: Rekonštrukcia a dobudovanie miestnych komunikácií a chodníkov s odvádzaním dažďových vôd a výsadbou zelene

Opatrenie 1.1.1: Rekonštrukcia miestnych komunikácií

Aktivita 1.1.1.1: Rekonštrukcia ciest III. triedy

Aktivita 1.1.1.2: Rekonštrukcia miestnych komunikácií

Aktivita 1.1.1.3: Kúpeľná promenáda – II. etapa

Opatrenie 1.1.2: Dobudovanie a rekonštrukcia chodníkov

Aktivita 1.1.2.1: Výstavba chodníkov v obci

Aktivita 1.1.2.2: Rekonštrukcia chodníkov v obci

Cieľ 1.2: Vybudovanie komunikácií a chodníkov v nadväznosti na rekreačné stredisko Divín pri vodnej nádrži Ružiná

Opatrenie 1.2.1: Novostavba miestnych komunikácií v rámci dopravných prepojení a obchvatov

Aktivita 1.2.1.1: Prepojenie prístupovej komunikácie do obce Divín z obce Mýtna s rekreačným strediskom Divín pri vodnej nádrži Ružiná

Aktivita 1.2.1.2: Vybudovanie obchvatu odkláňajúceho dopravu z rekreačného strediska Divín pri vodnej nádrži Ružiná – chatová oblasť

Opatrenie 1.2.2: Vybudovanie chodníka pre peších, cyklistov a korčuliarov spájajúci obce Divín a Rekreačné stredisko Divín pri vodnej nádrži Ružiná

Aktivita 1.2.2.1: Kúpeľná promenáda – I. etapa

Cieľ 1.3: Dobudovanie kanalizácie a vodovodu v obci a rekreačnej oblasti

Opatrenie 1.3.1: Dobudovanie kanalizácie v rekreačnej oblasti – časť chatová osada

Aktivita 1.3.1.1: Odkanalizovanie rekreačnej oblasti Ružiná – rekreačné stredisko Divín

Opatrenie 1.3.2: Dobudovanie vodovodu v obci

Aktivita 1.3.2.1: Dobudovanie časti vodovodu na ul. Janka Kráľa v obci Divín

Cieľ 1.4: Výstavba a rekonštrukcia verejných priestranstiev, parkov, peších zón, zastávok, verejného rozhlasu a osvetlenia

Opatrenie 1.4.1: Úpravy verejných priestranstiev v obci

Aktivita 1.4.1.1: Projekty úpravy verejných priestranstiev, peších zón, parkov a zastávok v obci

Opatrenie 1.4.2: Rekonštrukcia verejného rozhlasu a verejného osvetlenia

Aktivita 1.4.2.1: Projekt rekonštrukcie verejného rozhlasu

Aktivita 1.4.2.2: Projekt rekonštrukcie verejného osvetlenia

PRIORITA Č. 2: BUDOVANIE INFRAŠTRUKTÚRY CESTOVNÉHO RUCHU

Cieľ 2.1: Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v rekreačnom stredisku Divín pri vodnej nádrži Ružiná

Opatrenie 2.1.1: Dobudovanie rekreačného strediska Divín pri vodnej nádrži Ružiná

Aktivita 2.1.1.1: Projekt kompletnej vybavenosti verejného plážoviska

Aktivita 2.1.1.2: Projekt výstavby kempingu a ostatných obslužných aktivít v rekreačnom stredisku

Cieľ 2.2: Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry cestovného ruchu v obci

Opatrenie 2.2.1 Rekonštrukcia existujúcich zariadení cestovného ruchu

Aktivita 2.2.1.1: Rekonštrukcia turistickej ubytovne

Aktivita 2.2.1.2: Rekonštrukcia penziónu Mária

Opatrenie 2.2.2 Výstavba nových zariadení cestovného ruchu v obci

Aktivita 2.2.2.1: Zriadenie zóny voľného oddychu v bývalej panskej záhrade s vybudovaním náučného chodníka

Cieľ 2.3: Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v okolí obce

Opatrenie 2.3.1 Budovanie cyklotrás a turistických chodníkov

Aktivita 2.3.1.1: Projekt cyklotrasy okolo vodnej nádrže Ružiná

PRIORITA Č. 3: REKONŠTRUKCIA A BUDOVANIE KULTÚRNEJ, ŠPORTOVEJ, ŠKOLSKÉJ, ZDRAVOTNEJ A SOCIÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A VYBAVENOSTI OBCE

Cieľ 3.1: Zabezpečenie výstavby, resp. rekonštrukcie administratívnych priestorov obce

Opatrenie 3.1.1: Rekonštrukcia príp. výstavba budovy obecného úradu

Aktivita 3.1.1.1: Výstavba obecného úradu s možnosťou umiestnenia pošty, banky a iných verejných inštitúcií

Cieľ 3.2: Zabezpečenie výstavby priestorov pre poskytovanie služieb obyvateľstvu

Opatrenie 3.2.1: Príprava podmienok pre realizáciu výstavby polyfunkčného domu

Aktivita 3.2.1.1: Príprava projektu a výstavba polyfunkčného domu

Cieľ 3.3: Budovanie a rekonštrukcia športovej vybavenosti obce

Opatrenie 3.3.1: Rekonštrukcia existujúcich športových zariadení a ihrísk v obci

Aktivita 3.3.1.1: Úpravy a rekonštrukčné práce na existujúcich športových zariadeniach – všesportový areál, futbalové ihrisko

Opatrenie 3.3.2: Rozšírenie ponuky športového areálu v obci

Aktivita 3.3.2.1: Výstavba rehabilitačného a relaxačného centra pri športovom areáli

Aktivita 3.3.2.2: Vybudovanie športovo-oddychovej zóny obce pri športovom areáli

Opatrenie 3.3.3: Rekonštrukcia existujúcich športových zariadení a ihrísk v rekreačnej oblasti

Aktivita 3.3.3.1: Rekonštrukcia volejbalového ihriska, tenisového v rekreačnom stredisku Divín

Opatrenie 3.3.4: Výstavba nových športových zariadení a ihrísk voľno časového využitia pre deti a mládež

Aktivita 3.3.4.1: Projekty ihrísk a detského ihriska, klub mladých

Cieľ 3.4: Budovanie a rekonštrukcia kultúrnej vybavenosti obce

Opatrenie 3.4.1: Rekonštrukcia existujúcich kultúrnych zariadení v obci

Aktivita 3.4.1.1: Rekonštrukcia kultúrneho domu v obci

Opatrenie 3.4.2: Rekonštrukcia existujúcich kultúrnych zariadení v obci v nadväznosti na ich priame využitie pre cestovný ruch

Aktivita 3.4.2.1: Obnova kultúrnej pamiatky kaštieľ Divín pre ponuku ubytovania

Aktivita 3.4.2.2: Sprístupnenie hradu Divín

Ciel' 3.5: Budovanie a rekonštrukcia školskej infraštruktúry v obci

Opatrenie 3.5.1: Rekonštrukcia školských budov v obci

Aktivita 3.5.1.1: Rekonštrukcia a modernizácia budovy materskej školy

Opatrenie 3.5.2: Využitie ostatných budov školskej infraštruktúry

Aktivita 3.5.2.1: Rekonštrukcia a modernizácia školskej telocvične

Ciel' 3.6: Budovanie a rekonštrukcia zdravotnej a sociálnej infraštruktúry v obci

Opatrenie 3.6.1: Rekonštrukcia priestorov zdravotného strediska v obci a rozvoj sociálnej starostlivosti

Aktivita 3.6.1.1: Rekonštrukcia a modernizácia budovy zdravotného strediska

Aktivita 3.6.1.2: Výstavba penziónu – domova dôchodcov v obci

Opatrenie 3.6.2: Rozšírenie miestneho cintorína o urnový háj

Aktivita 3.6.2.1: Výstavba urnového hája

Ciel' 3.7: Budovanie ostatnej občianskej vybavenosti v obci

Opatrenie 3.7.1: Sprístupnenie stavebných pozemkov v obci

Aktivita 3.7.1.1: Majetkovo-právne vysporiadanie pozemkov s výstavbou inžinierskych sietí pre novú individuálnu výstavbu – Divín – oproti pekárne

PRIORITA Č. 4: PODPORA EKONOMICKÉHO ROZVOJA OBCE

Ciel' 4.1: Podpora tvorby pracovných miest v obci

Opatrenie 4.1.1: Program rozvoja zamestnanosti v obci

Aktivita 4.1.1.1: Aktivačná činnosť nezamestnaných – dočasné pracovné miesta

Aktivita 4.1.1.2: Tvorba dlhodobých pracovných miest obcou na základe využitia vlastného rozvojového potenciálu

Ciel' 4.2: Využitie a prezentácia oblasti pre možné získanie investora do obce a do rekreačnej oblasti pre rozvoj cestovného ruchu v budúcnosti

Opatrenie 4.2.1: Projekty prezentácie rozvojového potenciálu obce v oblasti cestovného ruchu

Aktivita 4.2.1.1: Účasť na výstavách cestovného ruchu

Aktivita 4.2.1.2: Vydávanie propagačných, informačných materiálov prezentujúcich rozvojový a investičný potenciál

Ciel' 4.3: Rozvoj podnikania v cestovnom ruchu

Opatrenie 4.3.1: Podpora rozvoja podnikania v oblasti cestovného ruchu

Aktivita 4.3.1.1: Činnosti v závislosti od realizácie priority č.2, cieľa 2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v rekreačnom stredisku Divín pri vodnej nádrži Ružiná – Opatrenie 2.1.1: Dobudovanie rekreačného strediska Divín pri vodnej nádrži Ružiná

Opatrenie 4.3.2: Tvorba produktu a ponuky cestovného ruchu na báze využitia kultúrneho, historického a prírodného potenciálu obce

Aktivita 4.3.2.1: Zhrnutie ponuky cestovného ruchu v obci a okolí do súvislého celku – uceleného produktu cestovného ruchu

Ciel' 4.4 Podpora rozvoja podnikania v poľnohospodárskej činnosti

Opatrenie 4.4.1: Vytvorenie podmienok pre využitie miestnych zdrojov v rámci poľnohospodárskej prvovýroby a diverzifikovaných činností v poľnohospodárstve

Aktivita 4.4.1.1: Podpora činností na báze využitia miestneho prírodného potenciálu – orná pôda, lúky, pasienky, lesné plody

Aktivita 4.4.1.2: Rozvoj agroturistiky a ponuky vidieckeho turizmu

Ciel' 4.5 Podpora rozvoja podnikateľskej základne – rozvoj služieb pre obyvateľov a návštevníkov obce

Opatrenie 4.5.1 **Príprava priestorov pre tvorbu služieb pre obyvateľstvo a návštevníkov obce (v závislosti od priority č. 2, cieľa 3.2: Zabezpečenie výstavby priestorov pre poskytovanie služieb obyvateľstvu, opatrenie 3.2.1: Príprava projektu pre zabezpečenie výstavby polyfunkčného domu)**

Aktivita 4.5.1.1: Výber a príprava vhodných priestorov v obci pre podnikanie

Opatrenie 4.5.2: Zvýšenie ponuky služieb pre návštevníkov obce

Aktivita 4.5.2.1: Podpora rozvoja služieb pre návštevníkov obce

Opatrenie 4.5.3: Vytvorenie podmienok pre tvorbu služieb pre obyvateľstvo

Aktivita 4.5.3.1: Zabezpečenie nových služieb pre obyvateľstvo v obci

PRIORITA Č. 5: ROZVOJ SOCIÁLNEJ OBLASTI V OBCI**Ciel' 5.1: Rozvoj sociálnej starostlivosti o starých s nevládnymi občanov**

Opatrenie 5.1.1: Zavedenie systému starostlivosti o starých a nevládnymi občanov

Aktivita 5.1.1.1: Aplikácia systému sociálnej starostlivosti v obci – opatrovateľská služba

Aktivita 5.1.1.2: Zavedenie systému zabezpečenia stravovania pre starých, opustených a nevládnymi obyvateľov obce

Aktivita 5.1.1.3: Zabezpečenie prevádzky domu dôchodcov v obci – v nadväznosti na prioritu č. 3, cieľ 3.6, opatrenie 3.6.1: Rekonštrukcia priestorov zdravotného strediska v obci a rozvoj sociálnej starostlivosti

Ciel' 5.2: Riešenie rómskej problematiky v obci

Opatrenie 5.2.1: Proces prispôsobovania rómskej komunity životu v obci

Aktivita 5.2.1.1: Činnosti smerujúce k začleneniu rómskej komunity do spoločnosti a medzi ostatných obyvateľov obce

Aktivita 5.2.1.2: Činnosti podporujúce kultúrno-spoločenské vyžitie a rozvoj obyvateľov rómskej komunity

Ciel' 5.3: Podpora rozvoja mládeže

Opatrenie 5.3.1: Podpora angažovanosti mládeže do rozvojových aktivít obce

Aktivita 5.3.1.1: Realizácia podporných programov rozvoja mládeže v obci

Opatrenie 5.3.2: Projekty v oblasti športu, vzdelania, kultúrno-spoločenského vyžitia

Aktivita 5.3.2.1: Participácia obce na realizácii projektov, ktorých hlavnými nositeľmi je mládež – kultúrne, spoločenské, vzdelávacie, športové

Ciel' 5.4: Rozvoj kultúrno-spoločenského, športového a duchovného života v obci

Opatrenie 5.4.1: Realizácia kultúrnych, spoločenských, športových, kultúrnych a duchovných akcií

Aktivita 5.4.1.1: Stretnutia pod Divínskym hradom

Aktivita 5.4.1.2: Slovenské národné dni v Divíne

Aktivita 5.4.1.3: Turnaj v minifutbale

Aktivita 5.4.1.4: Divínska 40-tka

PRIORITA Č. 6: ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV**Ciel' 6.1: Zvýšenie vzdelanostnej úrovne miestneho obyvateľstva**

Opatrenie 6.1.1: Podpora podnikateľského, právneho a manažérského vzdelávania

Aktivita 6.1.1.1: Kurzy zvyšovania podnikateľského a právneho vedomia obyvateľov

Opatrenie 6.1.2: Vzdelávanie v oblasti PC zručností a IT technológií ako možnosť zvýšenia potenciálu uplatnenia sa na trhu práce

Aktivita 6.1.2.1: Kurzy používania PC

Opatrenie 6.1.3: **Vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov – zvyšovanie potenciálu uplatnenia sa na trhu práce**

Aktivita 6.1.3.1: Kurzy cudzích jazykov

Opatrenie 6.1.4: **Podpora zamestnanosti miestnych obyvateľov prostredníctvom absolvovania rekvalifikačných kurzov**

Aktivita 6.1.4.1: Kurzy ekonomické, účtovníctvo, základy podnikania...

Aktivita 6.1.4.2: Kurzy tradičných remesiel a zručností

Opatrenie 6.1.5: **Vzdelávanie zamestnancov miestnej samosprávy a iných subjektov v pôsobnosti obce**

Aktivita 6.1.5.1: Kurzy ekonomické, účtovníctvo, PC, cudzie jazyky...

Cieľ 6.2: **Zlepšenie vzťahu obyvateľov rómskej komunity k obci a ostatným obyvateľom**

Opatrenie 6.2.1: **Program participácie občanov rómskej komunity na rozvoji obce spolu s ostatným obyvateľstvom**

Aktivita 6.2.1.1: Programy pre aktivizáciu rómskych obyvateľov na rozvoji vlastnej obce

Opatrenie 6.2.2: **Vzdelávacie aktivity pre rómskych obyvateľov za účelom ich sociálneho začlenenia do spoločnosti, resp. lepšieho uplatnenia sa na trhu práce**

Aktivita 6.2.2.1: Rekvalifikačné kurzy, vzdelávacie aktivity a komunitné projekty pre rozvoj ľudských zdrojov rómskeho etnika

Cieľ 6.3: **Zlepšenie vzťahu miestneho obyvateľstva k vlastnej obci**

Opatrenie 6.3.1: **Podpora rozvoja bývania v obci**

Aktivita 6.3.1.1: Aktivity smerujúce k zabezpečeniu výhodného získania stavebného pozemku v závislosti od Cieľa 3.7, Opatrenia 3.7.1 a aktivity 3.7.1.1 - Majetkovo-právne vysporiadanie pozemkov s výstavbou inžinierskych sietí pre novú individuálnu výstavbu – Divín Lúky II. etapa

Opatrenie 6.3.2: **Tvorba systému na vytvorenie a upevnenie si vzťahu k obci**

Aktivita 6.3.2.1: Aktivity vyplývajúce z priority č. 8 – Podpora propagácie a zviditeľnenia obce, rozvoj informačného a komunikačného systému v obci, cieľ 8.1 - Komunikácia obce smerom k svojim občanom

PRIORITA Č. 7: TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Cieľ 7.1: **Zvýšenie efektívnosti zberu a likvidácie odpadu v obci**

Opatrenie 7.1.1: **Podpora zefektívnenia zberu odpadu v obci a tým eliminácia miery jej znečistenia**

Aktivita 7.1.1.1: Separovaný zber a likvidácia odpadu

Aktivita 7.1.1.2: Kontrolovaný vývoz odpadu a jeho likvidácie

Cieľ 7.2: **Zabezpečenie opatrenia proti negatívnym vplyvom na životné prostredie v obci a jej okolí**

Opatrenie 7.2.1: **Odstránenie dôsledkov poškodenia životného prostredia**

Aktivita 7.2.1.1: Rekultivácia čiernych skládok odpadu

Aktivita 7.2.1.2: Čistenie koryta miestneho potoka v obci

Aktivita 7.2.1.3: Umiestnenie odpadových košov pravidelne po celej obci pre separovaný zber

Opatrenie 7.2.2: **Vytvorenie predbežných opatrení na zamedzenie prípadov poškodzovania životného prostredia**

Aktivita 7.2.2.1: Kontrola vyvážania a likvidácie odpadu

Ciel' 7.3: Podpora environmentálneho vzdelávania miestneho obyvateľstva**Opatrenie 7.3.1: Vytvorenie systému podporujúceho ochranu životného prostredia****Aktivita 7.3.1.1:** Kurzy zvyšovania environmentálneho vedomia obyvateľov**Aktivita 7.3.1.2:** Organizácia verejných zhromaždení ohľadom nových právnych predpisov týkajúcich sa zberu a likvidácie odpadu**PRIORITA Č. 8: ROZVOJ INFORMAČNÉHO A KOMUNIKAČNÉHO SYSTÉMU V OBCI A PODPORA PROPAGÁCIE A ZVIDITEĽNENIA OBCE****Ciel' 8.1 Komunikácia obce smerom k svojim občanom****Opatrenie 8.1.1: Príprava informačného systému obce – zabezpečiť podmienky pre efektívnu výmenu informácií medzi obyvateľmi obce a samosprávou****Aktivita 8.1.1.1:** Projekt komunikácie medzi samosprávou a občanom**Aktivita 8.1.1.2:** Komunikačný systém prostredníctvom www stránky**Aktivita 8.1.1.3:** Organizácia verejných zhromaždení s občanmi**Ciel' 8.2 Komunikácia obce smerom k svojmu okoliu****Opatrenie 8.2.1: Prezentácia a propagácia obce pred verejnosťou a potenciálnymi návštevníkmi****Aktivita 8.2.1.1:** Inovácia www stránky obce a jej pravidelná aktualizácia**Aktivita 8.2.1.2:** Vydávanie propagačných materiálov o obci**Ciel' 8.3: Ponuka rozvojového potenciálu a jeho prezentácia****Opatrenie 8.3.1: Tvorba ponuky obce – prírodný a kultúrny a historický potenciál, prezentácia a propagácia obce****Aktivita 8.3.1.1:** Ponuka obce na www stránke a jej pravidelná aktualizácia**Aktivita 8.3.1.2:** Vydávanie propagačných materiálov o obci prezentujúce jej rozvojový potenciál**Ciel' 8.4: Participácia v spoločných projektoch s inými obcami****Opatrenie 8.4.1: Účasť v partnerstvách a združeniach s obcami a inými subjektmi****Aktivita 8.4.1.1:** Vytvorenie partnerstiev a združení**Opatrenie 8.4.2: Príprava a účasť v spoločných projektoch v rámci vytvorených partnerstiev a združení****Aktivita 8.4.2.1:** Spoločné projekty v rámci združení

Pri realizácii strategického cieľa a prioritných rozvojových oblastí je dôležité a potrebné koordinovať aktivity a úsilie obecných subjektov na zabezpečenie vyváženého a trvalo udržateľného sociálneho a hospodárskeho rozvoja obce. Nemenej dôležité je mobilizovať a pri realizácii využívať všetky dostupné zdroje (národné, regionálne, súkromné a najmä Štrukturálne fondy EÚ).

Formulácia jednotlivých prioritných oblastí vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov, ktoré perspektívne prídu do obce. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov. Navrhovaná stratégia rozvoja obce vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia.

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci partnerstva. **Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít,** ktoré sú bariérou rozvoja a na

využití pozitivních výhod, které poskytují příležitosti pro dlouhodobý růst. To je možné uskutočnit jen na úrovni partnerstva spoluprací veřejného a soukromého sektoru příp. veřejného sektoru a integrovaným přístupem k řešení ekonomických, sociálních a environmentálních aspektů.

Dosiahnutie strategického cieľa budú podporovať ciele podľa jednotlivých prioritných rozvojových oblastí. Uvedené ciele plne korešpondujú s hlavnými cieľmi definovanými v Programe hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie.

6.3 Akčné plány

Akčné plány predstavujú súbor konkrétnych **projektov, opatrení a aktivít** smerujúcich k naplneniu strategického cieľa a prioritných oblastí rozvoja obce Divín. Dodávajú dlhodobej vízii žiaduci operatívny aspekt tým, že transformujú prioritné oblasti stratégie do konkrétnych praktických krokov.

Akčné plány sa preto týkajú kratšieho obdobia ako samotná stratégia. Ich plánovací horizont je približne 1 – 3 roky. V niektorých prípadoch sa počíta s neskorším začiatkom realizácie (projekty druhého sledu), po splnení istých nevyhnutných podmienok (napr. majetkové vysporiadanie, získanie investora a pod). Pre zvýšenie efektívnosti implementácie sa odporúča každoročne konkretizovať postup a úlohy pre jednotlivé aktivity.

Akčné plány zhromaždené v tejto kapitole nie sú podrobnými realizačnými projektmi. Ako súčasť dokumentu s dlhodobým plánovacím horizontom môžu mať len charakter rámcových projektov – nemôžu byť príliš podrobné, inak by sa rýchlo stali neaktuálnymi.

Rámcové projekty, ktoré sú súčasťou tohto dokumentu, obsahujú:

- stručný popis daného projektu/aktivity,
- odôvodnenie jeho prínosu pre obec a pre splnenie jedného alebo viacerých strategických cieľov (väzba na cieľ),
- definovanie potrebných krokov podmieňujúcich realizáciu (len v prípade rozsiahlejších projektov)
- stanovenie spôsobu financovania, prípadne odhad nákladov (nie však presného rozpočtu a plánu financovania),
- približné obdobie realizácie,
- určenie zodpovedného subjektu (garanta projektu) a spolupracujúcich subjektov,
- indikátory úspešnosti (v podobe merateľných kvantitatívnych ukazovateľov – len ak nie je účelné posudzovať splnenie projektu v zmysle jeho popisu v stanovenom čase).

Na základe rámcových projektov, pri ktorých sa počíta so získaním finančného príspevku z fondov EÚ, sa následne pripravujú detailné projekty so žiadosťou o poskytnutie nenávratného finančného príspevku v zmysle požiadaviek riadiacich orgánov príslušných operačných programov (stanovených v programových doplnkoch operačných programov).

Návrhy projektov sú výsledkom konsenzu s predpokladanými nositeľmi (garantmi), ako aj subjektmi, ktoré budú na realizácii projektov spolupracovať.

PRIORITA Č. 1: DOBUDOVANIE ZÁKLADNEJ INFRAŠTRUKTÚRY OBCE

Aktivita:	1.1.1.2 Rekonštrukcia miestnych komunikácií 1.1.1.3 Kúpeľná promenáda – II. etapa
Názov projektu:	Architektonická úprava námestia a kúpeľná promenáda – II. etapa, rekonštrukcia miestnych komunikácií
Zdôvodnenie:	Stav miestnych komunikácií po realizácii stavby kanalizácie a stav priestorov námestia v obci si v súčasnom období vyžadujú značné rekonštrukčné práce.
Úlohy:	– zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby
Zdroje financovania:	Eurofondy – Plán obnovy a OP Slovensko granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	700 000 Eur – Kúpeľná promenáda – II. etapa a rekonštrukcia ulíc
Termín realizácie:	2023 – 2025
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	dĺžka zrekonštruovaných komunikácií v obci, upravená plocha centra obce

Aktivita:	1.2.2.1 Kúpeľná promenáda – I. etapa
Názov projektu:	Kúpeľná promenáda – I. etapa
Zdôvodnenie:	Prepojenie rekreačného strediska Divín s obcou Divín chodníkom pre peších, cyklistov a korčuliarov predstavuje elimináciu rizika nebezpečenstva pri zvýšenej premávke hlavne počas letnej turistickej sezóny.
Úlohy:	– zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby
Zdroje financovania:	Eurofondy – Plán obnovy a OP Slovensko granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	300 000 Eur
Termín realizácie:	2022 – 2024
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	dĺžka vybudovaného chodníka

Aktivita:	1.3.1.1 Odkanalizovanie rekreačnej oblasti
Názov projektu:	Odkanalizovanie rekreačnej oblasti – časť chatová osada
Zdôvodnenie:	Ochrana životného prostredia, vodné hospodárstvo a rozvoj rekreačnej oblasti ako celku sú podmienené zabezpečením odpadového hospodárstva formou verejnej kanalizácie z lokality rekreačnej oblasti.
Úlohy:	– zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko, Plán obnovy Envirofond, granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	1 000 000 Eur
Termín realizácie:	2023 – 2025
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	dĺžka kanalizačnej siete a pripojených zariadení v chatovej oblasti rekreačnej oblasti

PRIORITA Č. 2: BUDOVANIE INFRAŠTRUKTÚRY CESTOVNÉHO RUCHU

Aktivita:	2.1.1.1 Projekt kompletnej vybavenosti verejného plážoviska 2.1.1.2 Projekt výstavby kempingu a ostatných obslužných aktivít v rekreačnej oblasti
Názov projektu:	Komplexné dobudovanie rekreačnej oblasti pri vodnej nádrži Ružiná
Zdôvodnenie:	Prírodný potenciál a v súčasnej dobe existujúce zariadenia cestovného ruchu pri vodnej nádrži Ružiná vyžadujú komplexné riešenie výstavby nových zariadení vyššieho štandardu a širšej ponuky služieb cestovného ruchu.
Úlohy:	– zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	3 000 000 Eur
Termín realizácie:	2024 – 2027
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	počet vybudovaných zariadení v rekreačnom stredisku

Aktivita:	2.2.1.1 Rekonštrukcia turistickej ubytovne 3.3.2.1 Výstavba rehabilitačného a relaxačného centra pri športovom areáli
Názov projektu:	Rekonštrukcia turistickej ubytovne a jej rozšírenie o výstavbu rehabilitačného a relaxačného centra
Zdôvodnenie:	Turistická ubytovňa v obci v súčasnom období nepredstavuje štandard, po akom je zo strany trhu cestovného ruchu v súčasnom období dopyt. Pre jej efektívne využívanie v budúcnosti je nutná rekonštrukcia a rozšírenie jej ponuky služieb.
Úlohy:	
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	1 000 000 Eur
Termín realizácie:	2027
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	rozšírená ponuka a zvýšená kvalita služieb v ponuke turistickej ubytovne

Aktivita:	2.2.1.2 Rekonštrukcia penziónu Mária
Názov projektu:	Rekonštrukcia a modernizácia penziónu Mária
Zdôvodnenie:	Ponuka ubytovania na súkromí v súčasnom období neustále cíti potrebu zvyšovať svoje úroveň kvality ponúkaných služieb a preto je neodkladnou potrebou realizovať v budúcnosti modernizáciu priestorov uvedených priestorov.
Úlohy:	– zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	300 000 Eur
Termín realizácie:	2025
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	zrekonštruovaný a zmodernizovaný penzión Mária

PRIORITA Č. 3: REKONŠTRUKCIA A BUDOVANIE KULTÚRNEJ, ŠPORTOVEJ, ŠKOLSKEJ, ZDRAVOTNEJ A SOCIÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A VYBAVENOSTI OBCE

Aktivita:	3.1.1.1 Výstavba obecného úradu s možnosťou umiestnenia pošty, banky a iných verejných inštitúcií 3.2.1.1 Príprava projektu a výstavba polyfunkčného domu
Názov projektu:	Výstavba polyfunkčného domu
Zdôvodnenie:	Historické danosti obce a jej predchádzajúca architektúra predpokladá jej uplatnenie v rámci územného plánu, ktorý stanovuje výstavbu polyfunkčného domu v obci.
Úlohy:	– spracovanie projektovej dokumentácie – získanie stavebného povolenia – spracovanie realizačného projektu – zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko granty, nadácie, dotácie rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	10 000 000 Eur
Termín realizácie:	2025 – 2027
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	polyfunkčný dom

Aktivita:	2.2.2.1 Zriadenie zóny oddychu v bývalej panskej záhrade v vybudovaní náučného chodníka
Názov projektu:	Zriadenie zóny oddychu v bývalej panskej záhrade v vybudovaní náučného chodníka
Zdôvodnenie:	Priestory v bývalej Panskej záhrade pod hradom sú ideálne pre vybudovanie zóny oddychu v prírode v spojitosti s poznaním kultúry a histórie obce Divín.
Úlohy:	– zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce
Predpokladané náklady na investíciu:	1 000 000 Eur
Termín realizácie:	2024 – 2025
Zodpovednosť:	starosta obce
Indikátory plnenia:	oddychová zóna pod hradom v Panskej záhrade a náučný chodník v obci

Aktivita:	3.4.2.2 Sprístupnenie hradu Divín	
Názov projektu:	Sprístupnenie hradu Divín	
Zdôvodnenie:	Ruiny stredovekého hradu Divín sú v súčasnom období verejnosti prístupné na vlastné riziko. Pre ich sprístupnenie je potrebné vykonať niekoľko bezpečnostných úprav a zabezpečiť hlavne bezpečnosť pre v priestoroch hradu pohybujúcich sa návštevníkov. Okrem toho prioritou je vytvoriť pre turistov atraktívny a zaujímavý priestor.	
Úlohy:	– spracovanie projektovej dokumentácie – spracovanie realizačného projektu – zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby	
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus granty, nadácie, dotácie rozpočet obce	
Predpokladané náklady na investíciu:	2 000 000 Eur	
Termín realizácie:	2024 – 2027	
Zodpovednosť:	starosta obce	
Indikátory plnenia:	sprístupnené ruiny hradu Divín	

Aktivita:	3.5.1.1 Rekonštrukcia a modernizácia budovy materskej školy 3.5.2.1 Rekonštrukcia a modernizácia školskej telocvične	
Názov projektu:	Rekonštrukcia a modernizácia materskej školy a telocvične	
Zdôvodnenie:	Budovy školskej infraštruktúry potrebujú v súčasnosti rekonštrukčné práce – izolácie, zateplenie, rekonštrukcia stiech, podláh ap.	
Úlohy:	– zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby	
Zdroje financovania:	Eurofondy – OP Slovensko granty, nadácie, dotácie rozpočet obce	
Predpokladané náklady na investíciu:	900 000 Eur	
Termín realizácie:	2022 – 2025	
Zodpovednosť:	starosta obce	
Indikátory plnenia:	modernizované objekty školskej infraštruktúry	

Aktivita:	<i>3.6.1.2 Výstavba penziónu – domova dôchodcov v obci</i>	
Názov projektu:	<i>Výstavba domu dôchodcov</i>	
Zdôvodnenie:	<i>Demografický vývoj obyvateľstva obce Divín ma tendenciu jeho starnutia, čo predpokladá zvýšenú starostlivosť o starých a nevládných ľudí v obci.</i>	
Úlohy:	– spracovanie projektovej dokumentácie – získanie stavebného povolenia – spracovanie realizačného projektu – zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby	
Zdroje financovania:	<i>Eurofondy – Plán obnovy, OP Slovensko Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus granty, nadácie, dotácie rozpočet obce</i>	
Predpokladané náklady na investíciu:	<i>1 200 000 Eur</i>	
Termín realizácie:	<i>2027</i>	
Zodpovednosť:	<i>starosta obce</i>	
Indikátory plnenia:	<i>projekt výstavby domova dôchodcov</i>	

Aktivita:	<i>3.6.2.1 Výstavba urnového hája</i>	
Názov projektu:	<i>Urnový háj pri miestnom cintoríne</i>	
Zdôvodnenie:	<i>Kapacita miestneho cintorína a trendy v tejto oblasti života predurčujú realizáciu výstavby urnového hája pri miestnom cintoríne v priestoroch za domom smútku.</i>	
Úlohy:	– spracovanie projektovej dokumentácie – získanie stavebného povolenia – spracovanie realizačného projektu – zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby	
Zdroje financovania:	<i>Eurofondy – Regionálny operačný program granty, nadácie, dotácie rozpočet obce</i>	
Predpokladané náklady na investíciu:	<i>2 000 000 Sk</i>	
Termín realizácie:	<i>2009</i>	
Zodpovednosť:	<i>starosta obce</i>	
Indikátory plnenia:	<i>kapacita urnového hája</i>	

Aktivita:	<i>3.7.1.1 Majetkovo právne vysporiadanie pozemkov s výstavbou inžinierskych sietí pre novú individuálnu bytovú výstavbu – Divín oproti pekárne</i>	
Názov projektu:	<i>Majetkovo právne vysporiadanie pozemkov s výstavbou inžinierskych sietí pre novú individuálnu bytovú výstavbu – Divín oproti pekárne</i>	
Zdôvodnenie:	<i>Rozvoj obce, jej základnej vybavenosti z hľadiska infraštruktúry predstavuje v budúcnosti zvýšený dopyt po stavebných pozemkoch.</i>	
Úlohy:	– spracovanie projektovej dokumentácie – získanie stavebného povolenia – spracovanie realizačného projektu – zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby – realizácia stavby	
Zdroje financovania:	<i>Štátny fond rozvoja bývania, rozpočet obce</i>	
Predpokladané náklady na investíciu:	<i>4 000 000 Eur</i>	
Termín realizácie:	<i>2024 – 2027</i>	
Zodpovednosť:	<i>starosta obce</i>	
Indikátory plnenia:	<i>inžinierske siete – voda, plyn, kanalizácia, dopravná a občianska infraštruktúra</i>	

PRIORITA Č. 7: TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Aktivita:	<i>7.1.1.1 Separovaný zber a likvidácia odpadu</i>	
Názov projektu:	<i>Separovaný zber a likvidácia odpadu – zberný dvor</i>	
Zdôvodnenie:	<i>V obci sa kumuluje veľké množstvo tuhého odpadu rastlinného charakteru, drevnej hmoty ap., s ktorým je potrebné nakladať takým spôsobom, aby bol využiteľný i sekundárne.</i>	
Úlohy:	– spracovanie projektovej dokumentácie – získanie stavebného povolenia – spracovanie realizačného projektu – zabezpečenie finančných prostriedkov – výber dodávateľa stavby, technológie – realizácia stavby	
Zdroje financovania:	<i>Eurofondy – OP Slovensko, Plán obnovy Envirofond, Recyklačný fond granty, nadácie, dotácie Nórsky finančný mechanizmus Švajčiarsky finančný mechanizmus rozpočet obce</i>	
Predpokladané náklady na investíciu:	<i>1 000 000 Eur</i>	
Termín realizácie:	<i>2023 – 2025</i>	
Zodpovednosť:	<i>starosta obce</i>	
Indikátory plnenia:	<i>množstvo spracovaného odpadu</i>	

IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

7. Zabezpečenie Programu rozvoja obce

Podľa platnej legislatívy SR obec vypracúva, schvaľuje a pravidelne vyhodnocuje PRO obce a zabezpečuje jeho plnenie.

Po schválení rozvojového dokumentu obce nastáva vlastná realizácia stanovených priorít a cieľov smerujúcich k dosiahnutiu jeho strategického cieľa, opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PRO predpokladá určité finančné a administratívne zabezpečenie na úrovni obce.

7.1 Finančné zabezpečenie PRO – spôsoby financovania rozvoja obce

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu PRO je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom sú vlastné zdroje obce.

V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal PRO v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania nenávratných finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov, možností rozpočtu obce, vstupu investorov do obce ap.

Vychádzajúc z vyššie zadefinovaných priorít, cieľov, opatrení a aktivít na základe auditu pripravovaných projektových zámerov v réžii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol navrhnutý plán realizácie PRO. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zámery realizovať, kto by mal byť žiadateľom ako aj určuje predpokladané časové rámce realizácie projektových zámerov. Uvedené informácie poskytuje časť 6.3 Akčné plány.

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PRO uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce.

Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi. Je preto nevyhnutné identifikovať zdroje, ktoré umožnia ich realizáciu.

Finančné prostriedky potrebné na realizáciu projektov budú v zásade pochádzať z troch zdrojov:

- **verejné zdroje (rozpočet obce, štátny rozpočet),**
- **súkromné zdroje,**
- **fondy Európskej únie.**

➤ verejné zdroje

Z prevedenej majetkovej a rozpočtovej analýzy obce je zrejmé, že obec sama nezvládne realizovať po stránke finančnej všetky investície. Dôležité bude preto získanie finančných prostriedkov z externých zdrojov, predovšetkým fondov EÚ.

V prípade zamietnutia žiadosti o nenávratný finančný príspevok z Európskej únie je potrebné určiť náhradné zdroje financovania. Niektoré projekty bude možné realizovať v redukovanom rozsahu alebo na etapy rozložené na dlhšie časové úseky z obecného rozpočtu. V prípade iných projektov, najmä takých, ktoré sú schopné generovať zisky, prichádza do úvahy spoluúčasť súkromného sektora alebo využitie bankových úverových produktov.

Okrem toho sú k dispozícii aj dotácie z výťažku lotérií, štátne dotácie z účelových fondov, financie z Národných projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny), nadácie, neinvestičné fondy, účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...), Svetová banka...

➤ **súkromné zdroje**

Súkromné prostriedky predstavujú najjednoduchšiu formou investovania, nakoľko ich použitie závisí výlučne od rozhodnutia ich vlastníka. Pri investovaní súkromných zdrojov investor hľadá primárne ziskovú návratnosť, ich význam pre regionálny rozvoj spočíva v tom, že obvykle prinášajú nové pracovné miesta, skvalitňujú služby pre návštevníkov obce i pre miestnych obyvateľov. V súčasnom období je však investovanie súkromných prostriedkov do neziskových aktivít zatiaľ zriedkavé, rovnako ako v zahraničí je často realizované investovanie na báze Joint Ventures – t. j. podniky so spoločným kapitálovým vkladom verejného subjektu (miestnej samosprávy) a súkromnej spoločnosti.

➤ **fondy Európskej únie**

Po vstupe SR do Európskej Únie sa mestám, obciam a ďalším subjektom otvorili možnosti získania dodatočných finančných prostriedkov z fondov EÚ. Európska regionálna politika si kladie za cieľ vyrovnávanie rozdielov medzi regiónmi v zmysle finančnej solidarity.

7.2 Personálne zabezpečenie PRO – vytvorenie koordinačných skupín zabezpečujúcich realizáciu plánov z PRO v budúcnosti

Vypracovaním a schválením výsledného dokumentu PRO sa proces strategického plánovania nekončí. Definovanie konkrétnych projektov v podobe rámcových akčných plánov je len prvým krokom, prostredníctvom ktorého možno posunúť stratégiu bližšie k realizácii.

V ďalšej fáze je potrebné vytvoriť organizačné štruktúry zabezpečujúce realizáciu cieľov – zriadiť pracovný tím pre implementáciu a delegovať naň túto úlohu. Pracovný tím by mal vyvíjať činnosť v úzkej väzbe na obecné zastupiteľstvo a na jeho odborné komisie. Podstatou jeho činnosti bude podnikať kroky smerujúce k realizácii projektov, pripravovať projekty a koordinovať aktivity účastníkov rozvojového procesu.

Zodpovednosť za realizáciu jednotlivých aktivít, opatrení, projektov je definovaná v kapitole 6 – Akčné plány. Každý projekt má stanoveného garanta (subjekt zodpovedný za realizáciu), prípadne aj spolupracujúce subjekty. To znamená, že úlohou pracovného tímu nebude priamo realizovať jednotlivé projekty, ale koordinovať ich prípravu a súvisiace plánovacie procesy. Avšak vzhľadom k skutočnosti, že garantom väčšiny projektov je obec, možno predpokladať personálne prekryvanie činností administratívnych štruktúr miestnej samosprávy a pracovnej skupiny.

Nevyhnutnou podmienkou plnenia programu je teda administratívne zabezpečenie jeho realizácie. Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa doporučuje zriadiť nasledovné orgány tímu s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

1. Výbor pre PRO – ide o poradný orgán zložený zo starostu a poslancov obecného zastupiteľstva. Úlohou výboru bude:

- v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PRO a stav finančného čerpania prostriedkov,
- posúdiť dopadovú analýzu PRO,
- posúdiť plán na ďalšie obdobie,
- navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PRO.

2. Komisia strategického rozvoja – predstavuje výkonný útvar zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PRO. Úlohou útvaru bude:

- vypracovávať projekty (alebo participovať na ich tvorbe v spolupráci s profesionálmi),
- koordinovať projekty,
- monitorovať realizáciu projektov,
- vypracovávať dopadové analýzy projektov,
- spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii projektov,
- vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PRO,
- dohliadať nad ekonomickým čerpaním projektových prostriedkov,
- zbierať podklady o projektoch v rámci PRO realizovaných inými subjektmi,
- viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík obce,
- sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v obci,
- poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

3. Koordinátor pre stratégiu – bude mať za úlohu:

- fungovať ako výkonný tajomník,
- koordinovať realizáciu PRO,
- predkladať správy,
- podieľať sa na určovaní priorít realizácie PRO,
- koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území obce,
- zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj obce,
- podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj obce.

4. Vlastní zamestnanci obce a jej obyvatelia

Do realizácie PRO budú zapojení aj ostatní zamestnanci, príp. obyvatelia obce Divín.

Vo všeobecnosti sa odporúča zloženie pracovného tímu z nasledovných osobností:

- starosta obce,
- odborné komisie pri OZ,
- podnikateľské subjekty,
- zainteresovaní obyvatelia (ktorí deklarovali záujem participovať na rozvoji obce),
- predstavitelia subjektov spolupracujúcich na realizácii aktivít/projektov.

8. Monitorovanie, vyhodnotenie a modifikácia PRO

Pracovný tím pre implementáciu by okrem úlohy „transformovať strategickú víziu a ciele na skutočnosť“ mala plniť aj **monitorovaciu úlohu**. Jej náplňou bude sledovať zmeny v smerovaní vývoja obce, zmeny vonkajších podmienok rozvoja, ako aj nové požiadavky obyvateľov a ďalších cieľových skupín (návštevníkov, podnikateľov).

Na základe zistených skutočností je potrebné uskutočniť revíziu aktuálnosti strategických cieľov, čo môže viesť k ich prípadnému prehodnoteniu. Obdobne by sa mal aktualizovať aj katalóg projektov (akčné plány) – úspešne zavŕšené projekty by mali byť priebežne nahradzované novými projektmi, podporujúcimi kontinuitu v dosahovaní stanovených cieľov. Špeciálnym nástrojom pre uskutočňovanie monitoringu sú kvantitatívne indikátory úspešnosti projektu, ktoré pomôžu odpovedať na otázku „či sa darí dosahovať to, čo sme si stanovili, či postupujeme správnym smerom“.

Pracovná skupina pre implementáciu a monitoring by sa mala schádzať na spoločných stretnutiach aspoň raz za rok. Na stretnutí by sa zhodnotilo plnenie plánu, doterajší postup realizácie a prediskutovali a odsúhlasili zmeny v pláne.

Monitorovanie realizácie PRO obce budú uskutočňovať jednotlivé orgány pracovného tímu:

- výbor pre PRO,
- komisia strategického rozvoja,
- koordinátor pre stratégiu.

8.1 Spôsob monitorovania PRO

Monitorovanie plnenia PRO bude vykonávať komisia strategického rozvoja. Koordinátor pre stratégiu bude pravidelne pripravovať správy o postupe realizácie a príprave projektov, o vlastnej činnosti a o iných aktivitách súvisiacich s plnením PRO.

Koordinátor pre stratégiu bude predkladať na zasadnutia výboru správy o realizácii PRO, pre posúdenie súladu aktivít s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Výbor vydá k realizácii stanovisko, ktoré sa predloží poslancom na Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní ročných rozpočtov.

Počas roka sa môže každý poslanec obecného zastupiteľstva oboznámiť s priebehom plnenia PRO u členov komisie strategického rozvoja alebo u Koordinátora pre stratégiu.

8.2 Vyhodnotenie a spôsob modifikovania PRO

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je dokument živý, prístupný a adaptabilný na meniace sa podmienky. Je v ňom síce stanovená určitá línia rozvoja obce, ktorá definuje smerovanie obce v najbližších rokoch. Poukazuje na to, ktoré priority je z hľadiska stanovených cieľov potrebné naplniť tak, aby sa zabezpečil trvalo udržateľný rozvoj obce.

Všetky zmeny v dokumente schvaľuje obecné zastupiteľstvo, ktoré zároveň kontroluje, monitoruje a hodnotí plnenie stanovených cieľov tohto strategického plánu. Realizáciu jednotlivých opatrení koordinuje starosta obce, resp. vybraní a poverení zástupcovia.

Popis činnosti monitorovacieho výboru, t.j. komisie strategického rozvoja:

1. spracovať monitorovaciu správu PRO za príslušný rok každoročne v termíne do 30. 4. nasledujúceho roku,
2. prezentácia monitorovacej správy pred obecným zastupiteľstvom,
3. stanoviť hodnoty ukazovateľov pre jednotlivé aktivity,
4. zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení,
5. aktualizácia PRO obce na základe výsledkov monitorovacej správy prípadne podnetov obecného zastupiteľstva.

Súčasťou monitorovacej správy sú monitorovacie formuláre, ktoré sa vyplňajú pre každú aktivitu samostatne. V monitorovacom formulári sa sleduje najmä miera plnenia danej aktivity v porovnaní s plánovanými hodnotami ukazovateľov.

Spôsob modifikovania PRO

Predkladať návrhy na modifikovanie PRO bude v právomoci Výboru pre PRO. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať Výboru návrhy na doplnenie PRO. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť Útvaru návrh na modifikovanie PRO.

Na zasadnutia výboru pre PRO v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží koordinátor pre stratégiu dopadovú analýzu plnenia PRO.

Doplnenie PRO sa uskutoční formou vypracovania Návrhu na doplnenie PRO, ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PRO bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Výboru pre PRO alebo obecného zastupiteľstva.

Záver

Program rozvoja obce Divín je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, jej prioritné rozvojové oblasti, ciele a aktivity smerujúce k ich naplneniu. Predstavuje nástroj na efektívne riadenie rozvoja, prostredníctvom navrhnutých opatrení na riešenie akútnych problémov obce a jej obyvateľov, ale aj na využitie definovaných potenciálov ďalšieho rozvoja obce.

Vypracovanie programu prispeje k splneniu jedného zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Podpora regionálneho rozvoja sa na úrovni obce uskutočňuje v súlade s programovaním na základe programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Zámerom vypracovania dokumentu PRO bolo špecifikovať problémové oblasti, vytvoriť podmienky pre efektívnejšie využívanie finančných zdrojov pri realizácii prioritných opatrení a naštartovať tak proces trvalo udržateľného rozvoja obce Divín. Dokument PRO Divín bol vypracovaný pre časový horizont predstavujúci obdobie 2021 – 2027 v úzkej spolupráci spracovateľa dokumentu a pracovnej skupiny vytvorenej z vybraných zástupcov obce.

Bol spracovaný ako podporný dokument pre stanovenie priorít a opatrení rozvoja obce Divín. Z hľadiska štruktúry bol rozdelený na štyri základné časti. Prvá časť charakterizuje samotný dokument, jeho štruktúru a potrebu vzniku. Druhá časť je analytická, ktorá popisuje skutkový stav obce Divín v jednotlivých oblastiach jej života v súčasnosti. Jej súčasťou je aj dotazníkový prieskum, analýza zistených problémových oblastí a SWOT analýza. Tretia časť predstavuje strategickú – návrhovú časť, v ktorej sú zadefinované hlavné priority a opatrenia rozvoja obce Divín na stanovené obdobie.

Hlavným cieľom PRO Divín je zlepšiť kvalitu života občanov, sociálnu súdržnosť obce, vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja a vytvoriť plán projektov tak, aby obec Divín svojím rozvojom rástla a prispievala v rámci Banskobystrického samosprávneho kraja k znižovaniu disparít vo všetkých oblastiach každodenného života obyvateľov tohto regiónu.

Vykonateľnosť jednotlivých opatrení a tým dosiahnutie stanovených cieľov bude závisieť od mnohých faktorov. Najkritickejším prvkom je finančná náročnosť jednotlivých priorít. Taktiež dôležitým faktorom sú možné komplikované vlastnícke vzťahy. Realizátormi PRO nie je len obec a miestna samospráva, ale aj podnikateľské subjekty, preto popri financovaní z rozpočtu obce sa pri jednotlivých opatreniach počíta perspektívne s viac zdrojovým financovaním.

Schválený PRP je otvorený dokument, ktorý sa môže dopĺňať o nové aktivity a opatrenia, resp. môžu sa niektoré aktivity a opatrenia rušiť. PRO Divín je rozvojový dokument, ktorý bude pravidelne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

Prílohy

